

PROILAVIA

LITERAR și ARTISTIC

Anul VI, 2023 - Nr. 12. Serie nouă

Revistă culturală realizată de
Biblioteca Județeană *Panait Istrati* Brăila

PROILAVIA

Cuprins

Editorial.....	1
Poezie	2
Epigramă.....	9
Proză.....	11
Eseu.....	24
Cronică literară.....	27
Interviu.....	30
Teatru și cronică teatrală.....	33
Traduceri.....	36
Opinii.....	38
De citit.....	41
De ascultat.....	46
De văzut.....	48
Debut.....	50

MAI CITIM SAU DOAR ABSORBIM IMAGINI?

Se presupune că cel puțin 80% din conținutul internetului va fi în format video în viitorul apropiat și aceasta este o direcție de zăstruoașă pentru utilizatori, mai ales pentru cei tineri și pentru starea lor mentală.

Cărțile sunt făcute pentru a fi citite puțin, lăsate deoparte în timp ce îți iei un măr și te gândești la ceea ce tocmai ai citit, luate din nou, recitite și așa mai departe. Trebuie să te gândești și să interacționezi cu materialul. Videoclipul este o predică menită să fie digerată și înghițită în întregime de către creduli, fără prea mult timp pentru a gândi critic, a reflecta sau a procesa.

Videoclipul conține, de obicei, bucăți dezarticulate de resturi mentale care plutesc prin spațiul cibernetic. Acest format hrănește și exacerbează mintea de maimuță; acea parte a creierului care trăncănește și se balansează de la o idee la alta fără niciun model sau disciplină. Pe de altă parte, o carte este un format care concentrează mintea pe un singur subiect pentru o perioadă de timp rezonabilă.

Videoclipul este procesat de creier de 60.000 de ori mai repede decât textul, spune *Psychology Today*. Este mai ușor de interacționat, îți ocolește mintea cognitivă și te duce direct la emoții, favorizează și încurajează gândirea leneșă. Pe de altă parte, cititul este interactiv. Trebuie să îți formezi imagini mentale și să te concentrezi pe traducerea formelor de pe o pagină în idei

din mintea ta. Conținutul este absorbit și apoi folosit și aplicat în viață. Lumea cărților naște un gânditor mai puternic și mai disciplinat, indiferent de conținut. Îți coordonezi altfel mișcările și gândirea în timp ce faci mai multe activități, rezolvi mai multe probleme, etapizezi ceea ce vrei să faci pentru a-ți atinge un țel conștient. Nu mai este cazul, deja, în rândul celor tineri, care nu mai reușesc să se concentreze mai mult de 40 de secunde, cam cât durează un clip video pe rețelele de socializare, clip care eliberează dopamina necesară automulțumirii și creează un înlocuitor periculos pentru învățare și interacțiune socială.

Dacă trăiești de ceva vreme, știi că a câștiga înseamnă să te concentrezi, iar a pierde înseamnă să fii împrăștiat, superficial. Așadar, următoarea bătălie a societății umane va fi o bătălie pentru prezervarea și folosirea conștientă a informațiilor și descoperirilor aflate în zestrea comună a cuvântului tipărit și nu diluarea lor până la extincție în băltoacele fără profunzime ale imaginilor derulate cu repeziciune.

Pentru că, așa cum spunea Charlie Munger, partenerul de afaceri al celebrului Warren Buffet: *În toată viața mea, nu am cunoscut niciun om înțelept (pe o arie largă de subiecte) care să nu fi citit tot timpul - niciunul, zero.*

Dragoș Adrian NEAGU,
Manager Biblioteca Județeană Panait Istrati
Brăila

Poezie

photo by Galia

photo by Galia

Toni MARTIAN s-a născut în Brăila, la data de 16 august 1966. A absolvit Facultatea de Filozofie, Universitatea Al. I. Cuza Iași, în anul 1991, cu lucrarea de licență *Berdiaev în gândirea rusă*. În prezent este profesor de științe socio-umane, gradul I, la Colegiul Național *Nicolae Bălcescu* din Brăila.

A ocupat funcția de director educativ la Școala Postliceală de Asistenți medico-sociali *Louis Pasteur* - filiala Brăila, între anii 2000-2002. Este cunosător al limbilor rusă și germană.

A publicat articole în *Revista de filosofie și teologie* a Universității *Dunărea de jos* Galați, un eseu despre Dostoievski în revista *Zorile*, București, texte literare în revistele *Colocvii dunărene* și *Litera 13*.

A obținut Premiul II la Concursul Național de Proză *Mihail Sadoveanu*, ediția a XII-a, Iași, noiembrie 2021, organizat de Muzeul Național al Literaturii Române Iași;

Premiul II la Concursul Internațional de Creație Literară *Slove*, pentru poezia *Lacrima nu are culoare*, Italia, 2023.

*

M-am pus să scriu o poezie,
Să fiu nebunul care crede în ceva.
Topesc în piept cuvântul
Și-l torn în versul ce are gust de stea.
Vreau să trăiesc cum îmi place,
Să nu-i spun minciunii, adevăr.
Să-mi sap în suflet până dau de îngeri,
Ca să văd îngeri în ochii tuturor.
Și mai scriu, să mă sustrag lumii,
S-o las să curgă unde vrea,
Și doar atât să revendic:
Firescu-napoi să mi se dea!

*

Arid și sterp e-al sinelui tărâm,
Parcă e-un leș pe care-l port cu mine.
Ce am cântat cândva este uitat,
Și mi-a rămas doar să mă-ndur pe mine.
Nu sunt poet să mă pricep
Să dau esențelor un nume,
Eu pun în vers ce mi se zbate-n piept,
Visând frumosul de dincolo de lume.
Așa și chipul lumii de aici

Va fi ca o mireasă,
Împodobită-n albul unei preaiubiri,
Va fi cea mai frumoasă!
Un crez de fapt e fiecare vers,
Că lumea nu-i nebună,
Că stă în ea ascuns un sens
Și că-nviații nu se mai răzbună.

*

Lacrima nu are culoare,
Jalea nu are drapel.
Soldatul zace în țărână,
Bocetul mamelor este la fel.
Obrazul murdar
Nu-l mai sărută nimeni,
Stă doar pământul,
Privindu-l tăcut.
Goya pictează iarăși monștri
Și *Țipătul* lui Munch
E parcă și mai mut.
Mai triști sunt zorii,
Casele sunt goale.
Cine să-i privească?
Sufletu-i plecat!
Inima e scursă

Luceafărul literar și artistic

Noaptea a trecut.

Fiul cel ucis

Îi apare mamei,

Răsărit în vis!

*

Nu se mai naște nemurirea-n lume,

Ea nouă ne-ar fi toate iertat.

Zăpezilor nu le-am mai duce dorul

Și fără ele, ar fi totul curat.

Mă las rănit ca de ceva ce arde,

Mă las purtat în voia nu știu cui,

E rana însă care mă dezleagă

De mine să mă mântui.

Caut frumosul acela care doare,

Și care mângâie apoi fără cuvânt.

Frumosul care caută el însuși să coboare,

Unde găsește har, mai mult decât pământ.

Aud vuind și dorurile lumii

Și despre ele-aș vrea să cânt,

Măcar puțin să nu fim singuri,

Măcar un dor să fie-nfrânt.

*

Stă pe străzi femeia depresivă,

Oprește trecătorii ca să le ceară milă.

La chirurgie, pacienții își văd sângele scurs,

Ca să le fie mai ușor, se gândesc la Iisus.

În metrou un ars adună ceva,

Nu mai poți ști cum arăta cândva.

Bolnavii și săracii așteaptă Învierea!

Ei vor veni atunci cu jertfa lor: durerea.

*

Umblă orbii fără păcat prin lume,

Ei sunt poeții ce n-au închisori.

Războaiele nu se ating de visuri,

Cad doar cetățile ce n-au visători.

Războiu-i la pândă – e-același război,

Pe care-am uitat să-l ducem cu noi.

Zorii așteaptă, nu au murit,

Îi vom vedea cu ochi răstignit.

Inima cu cer în ea

Vede zborul, frângerea.

Sufletele dăruite,

Războiul nu le poate ucide.

*

Cunosc un om cam ciudat.

Nu-și vede decât de viața lui,

Nu vede ce probleme sunt.

Privește lumea doar cu ochii lui.

Degeaba îi spui de boli, de războaie,

Se încăpățânează să se uite la ploaie.

Nu vede coduri galbene sau roșii;

Vede poezie, nu meteorologie.

Nu se bate pentru dreptate,

Pentru o lume mai bună.

N-are spirit civic, nu are avânt.

El privește lumea mai întru adânc.

Vede îngeri unde ceilalți văd moarte,

Vede nemurire, nu doar cimitire.

Își trăiește clipa, nu e prea puțin?

Clipa cea stătută ca timpul divin.

*

Pustiul crud înghite câte-un suflet.

O fiară flămândă s-a năpustit, sfârtecându-l.

Cândva aceiași ochi, același soare

Îl alăptau cu lumină caldă, mângâietoare.

Fiarele erau izgonite de mâna sărutată a unei
mame.

Acum aceeași lumină e de noapte,

Iar soarele a apus infernal de departe.

Și ochii nu mai au lumină; sunt goi

Ca mormintele vechi în care nu mai zace nimeni.

Fiarele au căpătat putere; s-au hrănit cu uitarea
de sine.

Și cer și mai mult, să nu mai fie pe lume iubire.

Să le fim lor asemănare,

Noi cărora Cerul ni s-a plecat la picioare.

Adi G. SECARĂ s-a născut în anul 1972, la Galați. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România din 2010 și doctorand în istorie al Școlii Doctorale de Științe socio-umane din cadrul Universității *Dunărea de Jos* Galați, cu tema *O istorie a reprezentării orientaliste a comunităților turcă și tătară în literatura română*.

A debutat cu volumul de poezie *Versus. Viața și alte vicii*, editura Axa, Botoșani, 2001, în urma concursului de manuscrise de la Festivalul *Porni Luceafărul...*, ediția 2000.

Au apărut apoi mai multe volume, dintre care amintim: *de veghe și de slăbiciune în mintea lui secară*, Iași, 2006, volum nominalizat la Premiile U.S.R. filiala Galați-Brăila, ediția 2007, *anonimul gălățean*, 2011, Premiul Festivalului Antares; *eu, henric al ∞-lea & muzele decapitate*, editura Eikon, București, 2015; *Poarta turcească*, poeme, București, 2017; *Brut/Us sau a șaptea metafizică a muzelor*, editura InfoRap Art, Galați, 2022; *Horodok*, editura Eikon, București, 2022.

A scris piese de teatru: *Copilul din noi*, *16 piese într-un act*, *Nebuna din Ilion sau Numele Hellenei*, *Santinela*.

Debutul în proză s-a făcut cu *Pirapitinga*, roman experimental, thriller estetic, editura Brumar, Timișoara, 2018, în cadrul proiectului IV Romane.

A colaborat de-a lungul timpului cu numeroase reviste de cultură ca documentarist, secretar de redacție, cronicar, critic, redactor-șef adjunct sau redactor-șef. Este implicat în organizarea diverselor festivaluri și evenimente culturale.

Pentru scrierile sale, a primit o serie de premii și distincții: Premiul de Excelență al Direcției Județene pentru Cultură Galați, 2020, în cadrul Galei Culturii Gălățene, sub egida Ministerului Culturii; Premiul Festivalului Internațional Europoezia, Brăila, 2020; Premiul pentru Cronică literară, în cadrul Galei Scriitorilor organizat de Filiala U.S.R. Galați-Brăila, 2022; Premiul Revistei Ficțiunea OPTm, 2023, pentru volumul de poeme *Horodok* ș.a.

Aproape de duminica a X-a (matriotica)

Din țărână se ridică mamaia amalia și tătaia culai,
din prispă, din podul casei unde înaintam cu
mersul piticului

spre fantele de lumină
și spre inimile de praf ale unor îngeri
care creșteau în taină icoane

din cireș se ridică mam' mare alexandrina și moșu anton

ei sunt cuvintele mele
ca și străbunicii ruxandra, ioan, ilinca, alexandru
și alții nu mai țin minte

gata pomelnicul patriei mele
care este ca un vas de ceramică
poate cucuteni made în china
dacă mai știm să glumim

patria are simțul umorului
ca și sfinții

patria sunt eu
votați-mă
eu și viața mea
mai bine nu mă mai votați

patria este poezia

Luceafărul literar și artistic

un vulcan noroios
îndrăgostit de babele
când erau doar niște nimfe
râzând a izvor

patria este aerul
ozonul sau aerul furnalului filosof
îndrăgostit de români
și mai ales de românce

cuptor este patria
și mai ales coaja și miezul pâinii
care nu îngrașă

ștergar și ie, icoană
busuioc verde...

a fi român ca pasărea măiastră
a fi român ca o coloană a infinitului mic
însetat de poarta infinitului mare

a fi grai curat
izvor susurând omenește
a fi tinerețe
veșnică

a fi poveste

salvând miorița
și pe ana lui manole

miorița, zâna vrăjită
de-un sărut al lui brâncuși

zeul
doinind
doinind
doinind

și doina
legănându-ne
ca la început de lume

frunză verde de secară
m-aș doini
dar nu am seară

frunză verde...

A doua duminică a Brăilei

prin parcul monument
fără monument

Brăila, ca o femeie frumoasă
gătită
pentru niște canibali
care nu au voie să mănânce
prea multă carne

Brăila ca o muză

bătrânica care vindea pâine
sugerându-ne să nu ne certăm
pentru pâine
ci pentru femei

dar aceasta ar fi a doua introducere

prima era/ a fost
fresca sfântului gheorghe
de pe eremia grigorescu
și cuvintele deja uitate ale unui preot
cuvintele ca picăturile de ploaie
care ne-au speriat

ca niște poeme prea puțin lucrate
aproape negândite
smulse din neantul ființei
ori din ființa neantului

neființa nu există

am decretat
vorbind despre iubire
și aproape femei

despre forma cărților despre cioran
despre vin, miere, votcă, whisky sau whiskey,
siropuri naturale pentru copii

despre prietenie
și umbrele de toate culorile
sub un vânt ciudat, o scădere a temperaturii de
zece grade

deja eram o pastramă la ceaun și niște mititei
și ce-a mai rămas din noi
a ajuns și la urna lui nicăpetre

cenușa lui veghea să nu facem fotografii
nici măcar cu telefoanele

eram o poveste de duminică
cu doi prieteni
care încă nu s-au certat
pe/ntru femei
sau, sexist, vorbind, ce-or mai fi fost
și acestea
într-un viitor
în care comisarul corcodușă
a șters simplu diferențele între bărbați și femei
lăsând doar asemănările să se iubească
până la judecata de apoi
a oamenilor
pentru un zeu
care ar fi putut să nu se lase răstignit
pentru niște proști

(doar a început nebunia din Israel)

niște proști, oamenii

(cred că am început să fiu
foarte puțin
cioranian)

la ce bun să părăsești coastele

evei,
boacii,
hușilor,
galațiului,
brăilei (am adăugat)

și neranțula
a venit, a zâmbit,
a intrat în ceasul albastru
care nu mai arată niciun timp

Primăvara

Mama a îngenuncheat
doar pe pământ
în fața semințelor
de fiecare dată
Și din lumina
bisericii croite
în dragostea vieții
rugăciunile mamei
au devenit realitate
a înverzitei primăveri
Visul veșnic frumos
din anotimpurile mele
Mama

Visătorul

Stă lângă flori și visează
refuzând oprirea din zbor
e întrebă uneori de ce nu
iubește aidoma altor fluturi,
știut fiind că-n lumea mare
nemiloasă-i neocrotirea
și deloc bine văzuți visătorii

spaima tot una e cu zborul
se-ntreabă mirat fluturile
ascultând relatarea unei lacrimi
despre tristețea ca năframa
de mângâiere a curcubeului

Mi s-a spus că aripa
se confundă ades cu inima...
Nu înțeleg cum se poate asta
își zice și mai mirat fluturile
trăgând din raze un fir de cântec
pe care nu îl traduce nimeni

Doar copilul vede toate acestea
și pe moment i se pare o aventură
de carte cu desene de colorat
și dacă n-ar fi prea tristă
povestea ar putea face florile
mai degrabă să zâmbească

Fotografie

Mă privești știind bine că uiți repede
Și cum mă înfurii când mă crezi copil
Și cum mă cutremur când ceri maturitate
Nevăzând nimic din ce simt și deloc ce sunt

Mă admiri doar cu ochii aidoma ploii
Când răscolește existența florilor
Nu întrebi fiecare cută de nervi de pe frunte
Și fiecare rictus al gurii când mă supăr

Mă crezi transparentă pură și clară
Și mergi mai departe ducând în bagaj
Doar fotografia iubirii ca și cum
M-ai putea descoperi ușor mâine

Degeaba ai înrămat cu aur fotografia
Tot singur ești iar pe mine lăsându-mă
Să te aștept chipurile ca o Penelopă
Modernă ce-ar înțelege lumea imaginii

Armanda FILIPINE

Epigramă

photo by Galia

Speranțe de Sărbători

De ziua Sfântului-cel-Mare,
I-am zis patronului, în șoaptă,
C-aștept și eu o avansare.
El mi-a răspuns: La Sfântu-așteaptă!

Cuplu de electricieni

Fiecare-i un modul
Dintr-un reușit întreg.
Și, din câte înțeleg,
Ea – pe fază, iar el – nul.

Ratare

La ivirea dimineții,
Începui cu ghinion:
Am ratat bărbatul vieții;
Când am tras în poligon.

Certitudine

Că-i astăzi, mâine sau poimâine,
Un fapt anume mă intrigă:
Guvernul va intra în pâine
S-o pună iar de mămăligă.

Iluzii pierdute

În pat cu el când am intrat,
Privindu-l ca pe-un semizeu,
Că-i foarte tare am sperat.
Și i-a fost tare... tare greu!

Declarație

Declar, așa cum am mai spus
Și o repet de mii de ori:
De nas nicicând eu n-am fost dus,
Cu preșul însă-adesori.

La vot

Când și eu la vot m-am dus,
Și, deci, girul mi l-am dat,
Cel mai tare m-au sedus
Cei ce nu au candidat.

Vecină de treabă

Cu vecina mea din vale
O duc bine, poți să spui:
Ea, cu treburile sale,
Eu, cu treaba dumnealui.

La oglindă

Văzând oglinda cu-ambii ochi,
Îmi scuipe în sân, în faptul serii,
O dată, să nu mă deochi,
O dată, ca să nu mă sperii.

Florentina Loredana DALIAN

Proză

photo by Galia

Raluca Alina IORGA s-a născut pe malul Dunării, la Brăila, oraș de care se declară iremediabil îndrăgostită. A absolvit Liceul Teoretic Nicolae Iorga în anul 2000 și consideră acea perioadă cea mai frumoasă din viața ei.

Absolventă a Facultății de Drept din cadrul Universității Spiru Haret București, Raluca a decis să lase malurile pline de sălcii pentru aglomerația plină de perspective a capitalei cu mai bine de 12 ani în urmă.

Scrisul, după cum mărturisește autoarea, nu a făcut parte din viața ei în alt mod decât prin intermediul lecțiilor pe care le avea de făcut la limba română sau compunerilor la limba engleză.

A debutat în anul 2018 cu romanul *Până la sfârșitul timpului*, carte care a fost primită cu foarte mare interes și aprecieri atât din partea cititorilor, cât și a criticilor. Povestea adevărată, minuțios documentată, a lui Vlad al III-lea Basarab Dracula, ce se regăsește în paginile romanului, este menită să dărâme mituri, să distrugă bariere și să schimbe percepții din temelii.

În anul 2019, a publicat romanul fantasy *Dincolo de eternitate*, în care se regăsesc personaje din basmele și folclorul autohton.

În 2023, la Târgul de carte Gaudeamus, a lansat al treilea roman, *Dar veșnicia n-are timp*, carte ce face parte din universul lui Vlad Basarab al III-lea Dracula.

Dar veșnicia n-are timp – fragmente

Sala Tronului era impresionantă nu doar prin dimensiunea ei, ci și prin felul în care era decorată. Coloane înalte și groase de marmură erau dispuse pe două linii, în stânga și în dreapta, străjuind calea ce ducea către tronul sultanului. Covoare atent lucrate îmbrăcau pardoseala de marmură, iar pereții erau împodobiți cu versete din Coran. Nu știam ce înseamnă, dar așa auzisem că se decorează palatele musulmanilor. Foițe de aur se întrepătrundeau cu bucăți mici de pietre colorate formând mozaicuri impresionante ce decorau tavanul și partea superioară a pereților.

Am înaintat încet. Tata, care până la intrarea în sală l-a ținut pe Radu de mână, i-a dat drumul mai apoi, luându-și postura de domnitor. Încerca să meargă sigur pe el, dar privirea și-o ținea în pământ. Nu știam ce îi șoptise tata fratelui meu la intrarea în încăpere, dar văzându-l pe copil atât de serios și imitând comportamentul adultului, mi-am dat seama că îl instruisese să se abțină și să îi urmeze exemplul. Eu priveam în schimb fascinat la tot ce mă înconjură. Eram pentru prima oară aproape de omul despre care auzisem atâtea vorbe grele. Cu cât înaintam, începeam să îi disting figura: un bărbat rotofei ce părea destul de mic de înălțime, cu chipul alungit și o barbă lungă, dar frumos aranjată, care îi încadra fața,

cu haine frumos și bogat croite. Dacă nu aș fi știut spre cine mă îndreptam, aș fi putut spune despre el că arăta cel mult a un profesor înțelept, exigent cu elevii lui, dar și împăciuitor. Dar nu... Eu mergeam cu pași ezitanți spre Murad al II-lea, Sultanul Lumii, cum îi plăcea să își spună. Nu am văzut ienicerii care îl păzeau decât când am ajuns aproape de tron și ne-am oprit, și asta nu pentru că stăteau ascunși, ci pentru că eram cu totul absorbit de ceea ce mă înconjură. Tot din cauza mirării mele, nu am observat că tata și Radu deja îngenuncheaseră pe covorul moale din fața sultanului.

Strigătele în limba nației care ne dădea târcoale de atâta vreme îmi ajunseră la urechi și atunci am observat un ienicer venind spre mine cu sulita îndreptată spre pieptul meu. Am privit nedumerit zarva creată în jurul meu, neștiind ce să fac. Tata trăgea cu ochiul spre mine, cu spaima în privire încercând să mă lămurească de ceea ce făceam greșit.

Vocea lui Murad a răsunat peste strigătele ienicerului, oprindu-i înaintarea.

— Nu ți-ai instruit fiul cum trebuie, Dracule! continuă sultanul într-o limbă pe care o înțelegeam. De ce nu știe că trebuie să se plece în fața mea?

— Iertare, Luminată Stăpân. Sunt convins că este prea copleșit de efortul depus în urma călătoriei și de întâlnirea cu tine. Știe care sunt

regulile. Pedepsește-mă pe mine în locul lui, rogu-te!

Tata avea dreptate. Știam care sunt regulile, dar în acel moment mi-am simțit corpul paralizat și nu m-am putut coborî pentru închinăciune. Văzându-l pe tata în acea postură, umil și spășit, atât de diferit de ceea ce reprezenta pentru mine, m-am bucurat pentru înțepeneala care pusese stăpânire pe mine și mă scutise de a mă ploconi în fața lui Murad.

— Aș vrea să fiu ca el. Aș vrea să te fac și eu mândru.

— Să nu te compari cu nimeni, Vladule. Tu ești special fix pentru că nu semeni cu alții. Ce-ți veni să crezi că nu sunt mândru de tine? Datorită ție am rezistat și pot avea grijă de Radu, chiar și în condițiile astea. Aș fi vrut doar să mai poți copilări un pic.

— Ce copilărie, tată? Ce urme crezi că lasă locul ăsta în sufletul unui copil?

— Cred că încep să am o idee, și îl văd cum încearcă să îmi găsească privirea prin întunericul temniței.

Pașii ienicerilor se aud apăsând pe piatra cubică, iar armele le zornăie la brâu. Tăcerea care s-a lăsat între noi este străpunsă de sunetul metalic al ușii care se deschide. Făcliile pe care le duc în mâini le luminează chipurile încruntate. Doi, trei, patru... cinci. De ce sunt atât de mulți? Unde ne duc oare? Un gest scurt din cap și doi oșteni se năpustesc asupra tatălui meu, în timp ce alți doi ne înșfacă pe mine și pe Radu.

— Vladule, strigă tata ca din gură de șarpe, să ai grijă de Radu! Vladule, să nu uiți cine ești! Să nu uiți din ce neam te tragi!

Loviturile pe care le primește nu îl reduc însă la tăcere. Tușește și mi se pare că scuipă sânge, dar strigă în continuare în timp ce este târât afară din celulă.

— Sunteți Basarabi din sângele lui Mircea. Să lupți, Vladule! Să nu te dai bătut nici în fața morții. Să nu renunți, dragonule!

Și totul este brusc învăluit într-o ceață întunecată. Lovitura aplicată în spatele urechii mă lasă incoștient. Ultimele cuvinte ale tatălui meu îmi răsună în minte... *Eu sunt Dragonul!*

— Să te văd acum de ce ești în stare, pui de drac.

Vocea lui Hamza mă aduce înapoi în pădurea prin care cutreierăm. Este un ienicer cam la vreo

optsprezece ani, însă se ocupă de mult timp de șoimii sultanului. Nu este singurul, dar este cel mai tânăr dintre toți și el m-a supravegheat pe timpul instrucției. Tot ce se va întâmpla astăzi va fi meritul lui. Dacă îmi iese, va trebui să îi mulțumesc...

Murad privește triumfător de pe cal, în timp ce Mehmed se uită cu dispreț la mine. A venit momentul să se dea drumul șoimilor.

Primul rând este eliberat și în scurt timp cei ce le-au dat drumul își dovedesc măiestria în a-i dresa. Păsările își prind prada în gheare și îi așteaptă cuminți pe cei care i-au trimis să recupereze vânatul.

— Să nu mă faci de râs, susură printre dinți Hamza și mă privește cu ură.

Șoimul de pe mâna mea parcă mă privește în ochi. E o pasăre fabuloasă din atât de multe puncte de vedere și îmi seamănă atât de mult. Am să mă înalț și eu într-o zi, dar nu voi mai fi sclavul nimănui. Nu mă voi întoarce precum pasărea de pe mâna mea.

Hamza îmi face semn că a venit rândul nostru să eliberăm șoimii. Îl privesc în ochi pe profesorul meu, apoi mă uit în ochii animalului de pe brațul meu. Este atent la mine și parcă așteaptă să își atace prada. Acum este momentul!

Îi strig comanda șoimului meu, iar ceea ce urmează este greu de descris în cuvinte. Haosul pune stăpânire peste toată mulțimea aflată în pădure. Măinile sultanului se agită în aer încercând să se protejeze de năpasta care s-a abătut asupra lui. Șoimul eliberat de mine, urmat de alții, s-a năpustit asupra sultanului. Mehmed aleargă speriat departe de tatăl lui, sperând să se protejeze, în timp ce o gloată de ieniceri și demnitari încearcă să gonească păsările pe care le dresasem să îl orbească pe Murad.

Vacarmul iscat de acțiunea mea se domolește treptat. Nici măcar nu încerc să mă opun când doi ieniceri mă prind și mă leagă fedeleș, trântindu-mă în genunchi pe pământul tare. Mă lovesc cu ce apucă, mă scuipă și mă înjură în limba lor spurcată, dar nu îmi pasă. Nu îmi pasă nici măcar că păsările nu i-au scos ochii sultanului. Important e că mi-am demonstrat mie că nu sunt un nimeni, că pot dresa șoimii mai bine ca Mehmed și ca mulți dintre cei care se ocupă de asta. Și ce e cel mai important este că le-am arătat cine sunt. Acum se vor teme de fiecare dată când vor ieși la vânătoare cu șoimii.

— Lasă-mă să îl omor, mărite sultan, strigă disperat Hamza, prins și el la rândul lui de doi ieniceri.

Îi vor da o bătaie bună și îl vor ierta pentru că știu că nu el este neapărat vinovat. Știu că nu a fost niciun complot, ci pur și simplu i-am prostit pe toți. Pentru asta îl vor bate pe Hamza, dar mă bucur. Asta e răsplata bătailor pe care mi le-am luat eu de la el pentru că mă prefăceam că nu sunt în stare să domolesc păsările.

Murad este iar pe cal și își aranjează turbanul. Își ia postura semeață și rostește amuzat, dar eu știu că în spatele zâmbetului este frică. Tocmai ce a scăpat de orbire, iar povara umilinței îl va urmări mult timp de acum încolo.

— Lăsați-l în viață pe puiul de drac, mă distrează.

Știu ce va urma: o bătaie soră cu moartea, întemnițarea mea într-o celulă mică și întunecată, dar nu îmi pasă. Oricum mă lipsesc oricând de camerele lor mari și de mâncarea îmbelșugată.

Pui de drac... Asta sunt! Acum un pui, dar voi crește. Le-am învățat limba. Nu mai au secrete față de mine. Aud și văd mai multe decât și-ar dori. Va veni o zi în care toate astea îmi vor fi de folos, iar urmele de bici de pe spatele meu care se adâncesc pe zi ce trece își vor fi meritat durerea îndurată în liniște.

Sunt Vlad, Fiul Dragonului și pot fi întemnițat, dar niciodată subjugat. Să mă bată, să mă îngenuncheze, dar spiritul meu se va înălța precum șoimii care l-au atacat azi pe Murad. Vor privi păsările și le vor da drumul cu teamă să nu se năpustească din nou peste sultanul lor. Spiritul meu se află în fiecare dintre păsările astea. Prin ochii lor văd tot! Eu sunt peste tot!

Tatăl meu este mort. Îmi repet asta de mai bine de trei zile de când mi s-a adus la cunoștință în stilul rece și zeflemitor al lui Murad. Parcă își râdea de mine și de durerea mea când mi-a strigat într-o doară că și Mircea, fratele meu mai mare, a avut aceeași soartă. Tare aș fi vrut să am tăria să arunc o suliță drept în inima de piatră a sultanului. Aș fi acceptat moartea ca pe o eliberare. Acea eliberare pe care o aștept de când îmi târăsc corpul prin praful altei țări decât a mea. Ce m-a oprit? Poate datoria de fiu al lui Vlad Dracul. În momentul în care cuvintele au zburat din gura dușmanului meu, eu am devenit urmașul la tron al Basarabilor. În afară de mine și de Radu, nu mai există alt urmaș al marelui Mircea, cel care a stat drept în fața lui Baiazid Fulgerul, strămoșul acestor infami ce mă țin captiv mai rău ca pe un animal.

De ceva vreme m-au eliberat din temnița în care mă țineau, pesemne că știau că valorez ceva mai mult decât un simplu prinț rămas cheazășie pe meleagurile lor. Niciodată nu m-am gândit la mine ca la un posibil Domnitor al Valahiei. Poate că am refuzat să accept realitatea ce mă înconjoară și am crezut cu încăpățănare în ideea că tatăl meu va trăi până la adânci bătrâneți ca mai apoi să fie urmat la tron de fiul lui cel mare și moștenitorul de drept.

Tot ce știam despre mine nu mai există. Trebuie să îmi făuresc o nouă imagine, o nouă viață, un nou ideal. Tot ce mi-a mai rămas este Radu. Doar el mă ține în viață. Doar dorința de a-l duce acasă, acum mai mult ca oricând. Mi-au spus că nenea Iancu a ordonat moartea lui tata, dar eu nu cred. Am stat la masa lui, a avut grijă de noi când am avut nevoie. Nu îmi pot otrăvi sufletul împotriva lui, însă dacă aflu că este adevărat, de mâna mea va muri.

De ore bune stau cu ochii pironiți la țepele ridicate. Le privesc trăsăturile fețelor încremenite în moarte și îmi par, culmea, atât de calme. Cu tot zbuciumul lor de dinaintea morții, acum stau impasibile, cu capetele plecate și ochii deschiși ațintiți către mine. Sau poate doar îmi par că mă privesc. E o liniște de mormânt în jur. Oamenii mei s-au retras mai încolo. Probabil se gândesc că am venit aici, singur, ca să beau sângele dușmanilor pentru a prinde și mai multe puteri. Așa cică se zice despre mine, printre alte grozăvii pe care le-aș face. Dar când mi-a păsat mie de ce au spus alții?

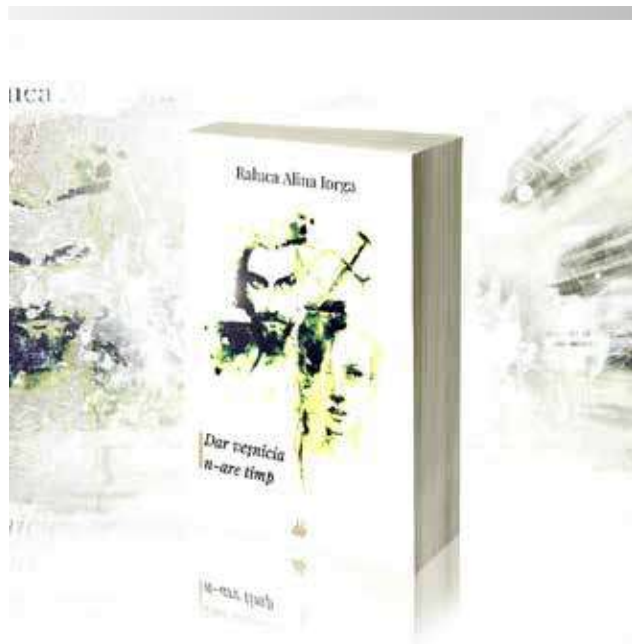
Soarele s-a târât leneș pe cer, iar acum, la apus, pare că se grăbește undeva. Mă așez într-un genunchi pe pământul rece. Sabia îmi este înfiptă în pământ, în partea mea stângă. Nici eu nu știu când am pus-o acolo. Îmi trec palmele peste față și prin păr.

Oare când mi-a ajuns până la umeri?

În momentele acestea de liniște mă simt de parcă aș fi primul om de pe pământ, față în față cu răul suprem.

Nu regret!

Boierul Albu mi-a omorât tatăl, l-a omorât pe tatăl lui Cristian și l-a amenințat de curând și pe tatăl Anei. Poate nu Albu a ținut sabia care a retezat capul tatălui meu, dar el a dat porunca, iar boierii uciși de Paște au fost alături de el. Am știut tot timpul. Poate nu sigur ca acum, dar inima mea nu m-a înșelat. Nenea Iancu nu i-ar fi greșit

tatălui meu. Nu mi-ar fi răpit părintele, ca apoi să mă țină pe lângă el atâția ani. Înfing mâna în praful din jurul meu, îl strâng în pumn, după care îl las să fie ușor purtat de vânt, în timp ce sunete îmi ies din gură.

Cum ești, tată? Ești mai bine acum? Ți-e sufletul purtat ușor spre cer, așa cum este praful acesta? Spune-mi, tată! Spune-mi dacă sufletul ți-e împăcat, pentru că al meu nu este. Mă uit la ei cum zac în țepe, cum se leagănă în ele și, cu toate astea, mi-e inima pustie, tată!

Dar nu răspunde nimeni. Nici tata, nici cerul... Izbesc cu pumnul de pământ și îmi ridic ochii spre cerul înroșit de urmele soarelui.

— Spune-mi, tată, te-am ajutat cumva? Mi-am pierdut sufletul în zadar? Spune-mi!

Dar nici de data asta nu mi se răspunde și mă trezesc din agonia mea în marea de țepe, de răzbunare, de ură, de ranchiună, de resentimente...

Nu am să uit și nici nu am să iert vreodată și îmi asum în ceea ce mă transform în mintea altora. Nu am să cedez, nu am să dau înapoi. Toată durerea asta care îmi arde în suflet va fi și durerea lor. Tot ce am trăit eu vor plăti cei care mint și fac rău în țara strămoșilor mei.

Cristian stă de o vreme în spatele meu. Crede că nu știu că este acolo, doar pentru că nu m-am întors către el, dar îl simt. Durerea pierderii taților noștri ne-a unit mai mult decât pot spune în cuvinte. Durerea mea a devenit a lui și invers. El și Ana sunt oamenii care îmi doresc să îmi fie alături când mor. Atât! Singurii care și-ar da

viața, doar ca să o salveze pe a mea, dar eu nu le-aș cere asta niciodată!

Îi simt atingerea ușoară pe umărul stâng.

— Hai, Măria Ta! Ai stat de ajuns aici.

— Tot doare, reușesc să rostesc într-un final, fără să îmi fie teamă să recunosc cu glas tare ceea ce simt.

— O să doară mereu, Măria Ta! Ai stat destul cu demonii tăi. Am venit să te iau acum.

— Cristiane, să mă aperi mereu de ei. Să nu îmi lași să mă consume.

Mă privește cu ochi triști, secătuiți de griji și de povara de a-mi fi mâna dreaptă, dar nu se plânge. Niciodată nu o face.

— Niciodată, Măria Ta! Voi sta lângă tine să te apăr de ei, câte zile oi avea. Nu te voi părăsi niciodată. Acum hai, tabăra e aranjată deja.

Mă ridic mecanic, de parcă altcineva a stat în locul meu.

— Să rămână aici o săptămână, după care să fie îngropați. Nu vreau să fie privați de cele creștinești, dar se vor face când doresc eu!

Îmi îndrept spatele și simt cum privirea mi se încruntă iar. Nimeni nu trebuie să știe luptele din sufletul meu. Nimeni nu trebuie să știe că eu pierd fărâme din suflet, doar pentru a salva pe alții. Apuc sabia frumos încrustată ce a zăcut înfipț în pământul rece și o vâr în teacă. L-am lăsat pe bărbatul Vlad pe câmpia plină de țepe, în întunericul ce urmează să se aștearnă după apunerea soarelui.

Prințul Vlad merge cu pas sigur și apăsător spre oamenii lui. Lupta pentru adevăr nu s-a terminat aici, iar eu sunt pregătit oricând să îmi dau viața. Chiar și sufletul, dacă este nevoie. Deja îl simt sfârâmat în bucăți și devorat de toți demonii care mă vizitează în fiecare noapte și care îmi promet pedepse de neimaginat pe lumea cealaltă. Dar acum, eu sunt aici și am să fac să merite caznele la care voi fi suspus!

Virgil ANDRONESCU (numele real Nicolae-Virgil Andronache) s-a născut în cartierul Odaia al orașului teleormănean Turnu Măgurele, la data de 28 noiembrie 1972.

Debutul publicistic al poetului are loc la vârsta de 22 de ani, în anul 1994, în paginile *Teleormanului Liber*, semnând cu pseudonimul Androvir Nicolae, an în care primește Premiul al III-lea și Premiul editurii *Teleormanul Liber* la ediția a VI-a a Festivalului Național de Poezie Zaharia Stancu.

Editorial, debutează în anul 2003, cu tomul *Poezii*, apărut sub numele său real, Nicolae-Virgil Andronache (editura Tipoalex, Alexandria, 2003).

Au urmat volumele: *Chipul tău blând, coborât din icoane, mă ține strâns sub pleoapă*. Poezii (2010), *Ultimele luni din viața umbrei mele*. Poezii (2011), *După Dumnezeu, potopul!* Poezii (2011), *Foaie de observație – jurnalul unei conștiințe*. Proză (2012), *Cronica potopului de după Dumnezeu*. Poezii (2014), *Necropsie lirică*. Poezii (2017), *Nuclee aforistice*. Aforisme (2018), *Semne și cuie* (2012), *Levitații și căderi* (2021), *În zodia Dunării* (2023).

Fabrica

Nu știu cum se întâmplase, dar se împiedicase și căzuse pe scări. Da, se întâmplase, căzuse. Eu urcam. M-am ferit cât am putut de mult și am evitat contactul cu ea. Oare n-o fi știind de vântul turbat de afară? Cum să fugi dezbrăcată (de perfuzii, injecții și pastile)? Se prea poate să nu-i mai fi suportat văietăturile, lacrimile, țipetele, ifosele! Voia să scape de el, cu orice preț, să-l lase în plata Lui. Doi brancardieri, zdraveni bărbați, și un medic la fel de solid au prins-o, au ridicat-o de pe jos și-o cărau pe leșinată spre în susul scării. Acolo o aștepta pacientul, bolnavul care tocmai devenise *ne* bolnav. Rămăsese și el ca o stană de piatră nemaisimțind oboseală, crampe, spasme și dureri. O cărau pe brațe și strigau din toți răunchii: *Faceți loc, dați-vă la o parte, o pierdem!* În tot acest răstimp, pare-se că vreo cincisprezece trepte de granit vechi, tocite, de formă spiralată, sângele țuruia, din cap până în picioare tremura toată și zvâcnea din toate încheieturile. Nimic nu mai mișca în jur, toți și toate rămăseseră ca de piatră. Au urcat-o. Cel devenit dintr-odată *ne* bolnav avu o tremurătură ciudată, întinse mâna stângă, apoi mâna dreaptă, și, într-un fel de semi-piruietă necontrolată, prinse cu putere pe cea căzută în leșin. Deodată

începu să tremure, medicii puseră mâna zdravăn pe el și-l cărară până în salon. *Faceți loc, faceți loc, îl pierdem!*, țipau la toți cei care forfoteau haotic pe holul lung și aproape întunecat. L-au așezat pe patul de unde plecase cu ceva timp în urmă. Bolnavul, mai devreme *ne* bolnav, tremura și transpira și mai mult. Niciun medic în jurul lui, niciun alt camarad de suferință, doar el și boala lui. Ea degeaba vrusese să scape, fugind pe scări. Doctorii avuseseră bunăvoință să o salveze de la moarte, dar pacientul... Ea fugise de el, el nu... de ea, dragoste mare, cu năbădăi. Noroc cu spirala, cu scara, cu treptele, mult peste cincisprezece, tocite, vechi, din granit. Acum... aștepta. Aștepta. Aștepta. *Bine că nu a căzut pe mine, eu fiind un tip liniștit, un ins empatic, i-aș fi căzut cu tronc și nu-mi doream... Sunt într-o relație cu o alta, de vreo juma' de secol. Conflicte nemaipomenite s-ar fi iscat, în capul meu s-ar fi spart întreaga dramoletă a scării cu trepte de granit...* L-au așezat pe patul său, acum mult mai mic decât înainte, înainte mult mai mare decât acum și, dacă înainte îi întinseseră mâinile și picioarele, acum era necesară scurtarea acestora. Și cu ea trebuia să facă la fel. Se afla în aceeași situație, aproape deloc întâlnită. Medicul și brancardierii se disipaseră precum apăruseră, întindeau sfori groase legate cu nod marinăresc de capetele patului. S-au emis mai multe păreri:

brancardier 1 - *îl legăm cu nod normal și facem fundă, să arate și frumos;*

brancardier 2 - *facem nod și apoi dublă fundă, va fi și mai frumos!*; a fost aleasă opinia medicului chirurg generalist - *nodul marinăresc nu se poate desface cu una cu două, oricât s-ar mai întinde, oricât s-ar mai strânge, chiar dacă se chircește până ajunge în poziția fetală! Când a venit pe lume, când l-a născut mamă-sa, eram aici și l-am ținut în palma stângă (sau dreaptă, nu-mi mai amintesc), de atunci erau împreună (și, ia uite, acum voiau să se despartă). Primul impuls, ca medic, a fost să-l arunc în coșul cu reziduuri, dar omul din mine nu mi-a permis. Eheee, domnilor, la cei 100 de ani ai mei, nici nu credeam într-o revedere. Ce m-a oprit atunci să nu comit o crimă? Mda, o vedeam pe maică-sa cum îl ținea într-o palmă și cu cealaltă îl mângâia; se chinuise mult, până la lacrimi, și acum, tot printre lacrimi, îl privea zâmbind trist și-l proteja de parcă ar fi fost un ou, așa îl ținea în căușul palmelor. Brancardierul 1 și brancardierul 2 îl priveau pe doctor cu mare atenție și, curioși din cale afară, îl întrebară amândoi și deodată același lucru: *Și acum ce facem? Cine este el de fapt? Dar ea? Tăcere. Așteptare. Priviri ațintite, curios, spre medic. Îl legăm strâns, întindem cât putem funiile și, dacă e nevoie, facem mangealac - știți ce e ăla, da?* Bolnavul nici nu mai exista pentru ei, nici... ea, cea care vruse să fugă de el, dezbrăcata pe scările spitalului. Clara.*

Așa îi spunea cineva... Chiar nu exista? *Nu trebuie să-l pierdem, nu trebuie!* Nici eu nu voiam s-o pierd! Pe ea sau pe fugară? Avem nevoie să aflăm mai multe despre ea... Au strâns bine cele patru noduri și, cu niște leviere găsite sub pat, au întins cât s-a putut frânghiile groase cât cozile levierelor. Îl priveau pe bolnav, căutând-o cu priviri disperate pe ea... *Vă rog, bisturiul! Îl deschid. Atenție la perfuzii, anestezie nu-i facem...!* Da, într-adevăr, era cu o alta, așa cum îl știa el din prima zi de viață. Dar pe ea, cea nouă, nu a găsit-o și a continuat să o caute printre măruntaiele pacientului. Nici la ecograf, nici în probele de sânge, nici în filmul de la raze... *Da, e nevoie de un C.T.* Și au continuat... O tot căutau pe cea care fugise pe scara de granit, în formă de spirală, cu trepte vechi și tocite;

dezbrăcată de perfuzii, de injecții și pastile, în vântul turbat ce vâjâia neconținut, dând ocoale, pe deasupra spitalului. Nici ea, dezgolită, nu mai știa ce se întâmplase cu ea de gândea să-l părăsească. Sau poate că știa: urla, țipa, se văieta, se zbătea, se săturase de toate răbufnirile astea, voia să-l părăsească, plângea. Norocul meu a fost..., a fost că m-am ferit la timp și că nu am avut gândul de o opri, căci cum aș fi putut face imprudența de a o prinde în brațe și a o strânge la piept cu toată puterea sufletească de care eram în stare? Dovedisem ceva, ceea ce fusesem lăsat să-i dovedesc! (Acum gândesc că aș fi putut afla multe de la ea, doar să-i șoptesc ceva liniștitor la ureche, în timpul unei îmbrățișări dorite de ambii, și mi-ar fi destăinuit toate secretele vieții ei. Doar despre Clara știu... de la ea... Dar bine că nu am făcut-o atunci, ce mi-ar mai fi reproșat a mea..., a mea aia veche de 50 de ani!). Dar mi-a părut rău și de fugara dezbrăcată, mi-a părut rău și de bolnavul-nebolnav-bolnav. E dureros, dar nu mai vreau dramolete în viața mea, nu mai vreau! Medicul spune: *Să vedem... să așteptăm C.T.-ul pentru că e ceva...*, dar să nu ne hazardăm în emiterea de diagnostice, altele în afara celor clasice. E prudent și asta îmi dă încredere, încredere și mai multă în el, încredere și mai mare în mine, încredere deplină în Clara. Clara care vorbește din lăuntrul ei și ea care vorbește mereu despre Clara. Până la urmă am coborât scara spiralată, din granit vechi, cu trepte tocite de atâția eu..., de atâtea ele...

Medicul și brancardierii au rămas în salonul bolnavului-nebolnav-bolnav, să o caute mai adânc și cât mai profund. Nu am fost de față, practic doar gândul mi-a fost martor la legarea, întinderea și despicarea trupului de către bisturiu. Și sufletul? Practic, coboram scara... Când ea fugise din el și el dorea să scape din ea. Din mrejele ei? Habar nu am. Nu-mi este clar. Puteam s-o prind eu, s-o leg fedeleș și să merg la el - urcând scara cu trepte vechi, de granit, tocite, de forma unei spirale. Și pe el puteam să-l țin ținut la pat dacă aș fi avut bunăvoință, să particip la prima sa legare de patul metalic și fără saltea, atunci când patul îi era prea neîncăpător, când îi atârnav picioarele, de la șolduri și mâinile, de la umeri, peste capetele metalice. Poate că de atunci trebuia disecat trupul acela bolnav-nebolnav-bolnav. Să-i fi zis

medicului: *despicându-mă pe mine îl despicăți pe el, căutând-o pe ea (a lui) o veți căuta pe ea (a mea); găcind-o pe ea (a mea) o veți găsi pe ea (a lui), numai astfel...* Dar uite că nu m-a ajutat memoria, nici instinctul, nici... Habar nu am de ce m-am pierdut cu firea și nu am prins-o pe fugara dezbrăcată. Habar nu am de ce nu am putut, nici măcar, să-i spun că o iubesc. A apucat să mă audă spunându-i, doar, că m-am îndrăgostit de ea. Doar atât. A mea nu a dorit niciodată să fugă. (Sincer, eu am dorit mereu - încă din copilărie, să o alung și nu mai conta că-i goală pușcă, nu mai conta nimic atunci). Am impresia că m-am pierdut într-o buclă atemporală și aspațială. De fapt, dacă disec mai adânc, în profunzimile memoriei, aici am orbitat dintotdeauna. Să pierzi mereu noțiunea timpului, să te rătăcești în spațiu fără vreo urmă de regăsire!

— *Totu-i relativ!*

— *Am putea să ne clarificăm, Clara!*

— *Îl anesteziem, dle doctor?*

Nu se mai pune problema anestezierii, cele multe din urmă erau de-ajuns. Trebuia ca acum să-i regleze patul și se pune doar problema revenirii la starea de dinainte. Atunci când trebuia să-i amputeze membrele; trebuia, dar atunci se chircea și reîntra în poziția fetală - cea mai convenabilă, încă din burta mamei. Ce să-i faci, pătrunderea în cutia toracică era necesară. Inima. În interiorul și în lăuntrul ei. Altfel nu se putea afla nimic despre ea... Ceva trebuia s-o facă vizibilă, boala putea fi în oricare dintre organele interne, poate chiar în cele vitale! Trebuia, trebuia, trebuia! Imperativul ăsta nenorocit! *Dar ce e cu Clara asta, de unde a apărut, cine este ea?* Povestea e lungă, ideea este că bolnavul (fost ne bolnav și fost bolnav în același timp) îi dăduse fugarei - care era să dea peste mine pe scara de

granit, un nume. Unul aparte, pe care numai el să-l știe, pentru a o putea recunoaște dintre atâtea... Pe a mea tot Clara o cheamă. Și tot din aceste considerente, i-am dat un nume, mai mult de atât, am dorit ca totul să(-mi) fie cât se poate de clar. Pe vremuri ne trimiteam scrisori, de-alea scrise cu stiloul, cu pixul, cu creionul, pe hârtie veche și proastă - cu bucățele de lemn în ea, bucățele de sentimente în care se împiedica penița (și ca să nu se mai întâmple să cadă cerneala aiurea) scriam mărunț și aproape indescifrabil. Era bine așa, caligrafiam iubirea, dorințele, durerea, visurile și dorul, bucuriile și-o trimiteam cu poștalionul. Oracolul adolescenței. O scriam azi și-o primea destinatarul... Când ajungea. *Draga mea Clara, ți-am scris aceste rânduri cu gânduri bune... Eu sunt bine (posibil și sănătos) ceea ce-ți doresc și ție!* - așa încheiam și așteptam răspunsul. Acum e altfel. Pe internet se scriu scrisorele de dragoste, puține dintre acestea se scriu cu suflet! Nu știu de ce îmi revin în memorie numai aceste rânduri, poate pentru că erau esența scrisorilor de-atunci, poate pentru că trebuia să închei... așa, poate că unele scrisori erau prea banale, poate... Scara, de formă elicoidală, granitul, detaliile despre treptele tocite și vechi, habar nu am de ce au devenit o *obsesie*. Poate pentru că le-am tot coborât și urcat de nenumărate ori, poate din motivul întâlnirii cu ea... Poate că intrarea în mine de atâtea ori - mâini sigure mânuind bisturie, m-a adus în starea de a-l vedea pe el (în el ca în mine), nefiind niciodată de față. *Eiii, când ai fost de atâtea ori în postura lui...* Da, aici în spital, pe o bancă, am cunoscut-o pe Clara - miraculoasa Clara, pe Clara ca un alter ego al ei... Brancardierii (niște zdrahoni de bărbați) erau vechi în Fabrică și la nevoie scoteau (ca din joben) uneltele de lucru: ferăstraie, leviere, chei franceze, sfori, frânghii, ață autoabsorbantă pentru cusut rănilor inimii, frânghii ș.a.m.d. *Eiii, Clara, cum mă inciți la gânduri...* Știu, ai fost pe Pod, după grotescul absurd al inaugurării, și... da, pozele sunt elocvente, atâta timp cât te cred, pe cuvânt, că ai încercat să atingi cerul. Și tu ești atinsă de El! Iartă-mă, Clara, dar țipetele, urletele, lacrimile, frânghiile întinse cu mangealăc, chiar căutarea zgomotoasă a medicului - normal că la lumina lanternei și cu cheia mecanică, pe lângă șubler și bisturiu, mă cheamă să fiu martor (ne

ocular) la căutarea ei. Merg să văd despre ce este vorba în mine, mă strigă sinele și când voi avea timp - între perfuzii (2l/zi) îți voi mai scrie scrisori. Acum urc scara, treptele de granit... acum cobor... pe urmele celor ce le-au tocit, vechi așa cum sunt... Ar trebui ca pacienții să vină cu inima deschisă la medic, ca la preot! (Bine, cine merge la preot știe). Așa am fost azi de dimineață la vizita medicilor: am spus tot, ba chiar că știu unde o găsesc pe ea (ea a mea), dar și pe Clara. *Bun, până nu vedem miercuri la C.T., nu știm exact; ceva-ceva s-a văzut la ecograf, clarificăm... cel târziu... dacă mai rămâi cu noi sau pleci acasă!* - are dreptate medicul, am încredere deplină în el. În cele ale trupului. Așa ar trebui să aibă și pacientul imobilizat de frânghiile înnodate marinărește! Metafizic, cu inima e cel mai greu! În tot răstimpul acesta, în timp ce medicul intra adânc în profunzimile cutiei toracice, mintea lui călătorea precum scrisorile trimise cândva către o Clara. Care Clara? Clara de pe Podul abia inaugurat, Clara cea care visa să atingă cerul, da, Clara cea atinsă de Cer! Dar Clara nici nu voia să audă grozăviile... despre cel operat și că medicul avea dreptate (bine, asta e relativ!), nici despre cum o căuta pe ea în lăuntrul lui; îi povestisem eu, la o plimbare de seară, despre ea (ea a mea, să fiu bine înțeleș!) și reacționase bine atunci, acum era altceva. Cred că de pe Pod i se trage sau din așteptare... Nu mai contează. Eu am să urmăresc în continuare pacientul, dar mai ales pe medicul care umblă în el după... ea! Poate aflu și despre mine câte ceva cât și ce-i cu ea. Vai, câtă liniște e acum în Fabrică, față de vacarmul din inima sângerie! Aici, nopțile sunt grele, interminabile. Acolo, apusurile și chiar răsăriturile sunt sângerii, dureroase. Și eu mă gândesc la ziua de mâine, la cum a fost vremea zilele trecute, la cum e azi, la Cer și la Pod, la gândurile despre Clara. Dar nu cu teamă, nu cu îngrijorare: Podul nu va cădea, cerul nici atât; miercurea va fi tot miercuri și gândurile despre Clara. Eeee, cu ele e altceva, ceva ce nu poți stăpâni, nu poți conduce, nu poți diseca, sunt numai ale mele și le voi dăruia Clarei și celei ce-o poartă în lăuntru-i. Cobor și urc printre Truditori și Trudiți, cozi interminabile ținute vii și funcționale de către cei dintâi menționați. Azi au plecat Trudiții - din saloanele 4 și 6, reparați, unii vor veni la verificare, alții vor

merge la recuperare. Locul lor a fost ocupat de doi indivizi tineri. Hernie, amândoi. Situații comice cu ambii, ambii sunt *plecați*... destul de mult. Și iar îmi amintesc de el, prins în funiile bine întinse, cu mâinile medicului în el de o veșnicie. Ei, nici chiar atât, doar de când cobor și urc gândindu-mă numai la Clara. Clara și Podul. Brancardierul 1 și brancardierul 2 privesc, muți de uimire, la cel din care fugise ea pentru că el nu o mai suporta și pentru că ea nu îl mai suporta. Orice boală e greu de suportat! *Băiatu', stai calm, ai un debit verbal... ce-i drept, nu în gol!* - în salonul bolnavului-nebolnav-bolnav au mai internat pe unul: vorbește singur, tare, degeaba, repetă la nesfârșit aceleași vorbe: *Io m-am răs, am cardu' de sănătate, io nu mănânc, să vină domn' doctor să mă opereze, stau să mor aici...?!* Seara trecută, când fusese adus în salon: *Dați-mi pâine, io vreau să mănânc, mi-e foame...!*, repeta aceleași vorbe, așa de tare, încât se auzea pe întreaga secție. Acum, asemenea, a trezit toți pacienții. E un soare frumos! Va fi o altă zi frumoasă. *Bulangiii ăia, să-mi aducă, de la mine de acasă, să vedem dacă vrea domnu' doctor să mă opereze, dacă nu, mor aici, să mor aici, am periuța de dinți acasă, mă doare aici, a venit poliția, hai că tac, da' nu-i la mine aici, poliția de la Brăila, trebuie să stăm cuminți aici, îmi aduce de-acasă biguri, telefonu', plovor, Costică e nebun și mă-ta e tot un nebun, am doi nebuni în casa asta, nenorociții ăștia...*, vorbește întruna pe hol cu o asistentă: *Să vină mă-ta să-mi aducă... biguri eu n-am aici, la mine acasă, buletinul' am aici, stau la Viziru, o sacoșă de suc nu mi-au adus... nenorociții ăștia de-acas'!* Asistenta: *Taci, mă, intră în salon!* Medicul continua să umble în pacientul său, nici nu băga în seamă debitul verbal ce se-auzea ca un turuit continuu în fundal. *Să-l ridicăm? Îl ducem undeva și-l izolăm! Băiatu' a fost pe la psihiatrie, de multe ori. Îl luăm?* întrebau brancardierii. Niciun răspuns. Medicul lucra în pacient, cu patentul, un levier, două șurubelnițe, cleștele era și el pe măsura mobilă, alături de cheia franceză. Pacientul nu mai mișca, nu de la anestezie căci nici nu-i făcuse, privea în gol și din când în când câte-o grimasă de durere apărea pe chipul schimonosit. Discuții absurde, interminabile, în gol și fără niciun final spre liniștirea pacientului nou venit. A plecat

pacientul tulburat mintal. Am rămas să-l supraveghez pe cel rămas, cel *spânzurat* între patru funii, patru zări, toate neclare. A plecat și Clara. O după-amiază tristă. Clara cea de pe pod, Clara cea cubist construită în vocabule, Clara, frumoasa Clara. Da, Clara s-a disipat, oricum apăruse dintr-o poveste despre Clara, și așa cum a apărut, așa s-a volatilizat, cu tot cu frumusețea, cu tot cu bunătatea, cu tot cu ea. A rămas numai superbitatea de ființă din care apăruse, din care ființase, din care se construise. Construită din razele soarelui, plămădită din imaginație; femeia sinceră, zâmbitoare și dulce, praf auriu turnat în păr de nălucă, Clara s-a topit, s-a topit Clara! Au rămas Podul, pacientul, cea care fugise dezbrăcată pe scara de granit, eu - eu pe insula mea de cuvinte miraculoase; fără Pod, fără Clara, fără eu! Un gol. Și ce gol sferic! Tot cubist. Sferă de lumină, de zâmbet, de ochi... De ochi ispititori, buze rostindu-l pe Harap-Alb și pe Clara ca pe nimeni alții. Pe Pod, amândoi. De pe Pod. Lângă Pod. Dincolo de Pod. Și dincoace de Pod. Tocmai ea, pe o bancă în parcul din curtea spitalului. Dezlegând *hieroglifele* agramate ale unor puștani ai epocii moderne. Moderniști. Modernism. Și Clara cu fața către apus. Cu chipul către răsărit. *Nebuna* de Clara. Într-o zi, Clara s-a prăbușit de pe Pod și a căzut în valurile Fluviului Dispariției Eterne. Sincer, eu am ucis-o pe Clara! Într-o criză de prea multă iubire (nepovestită), deși se vedeau

în ochii ei ochii mei plânși pe interior, în gândurile ei, gândurile mele, în sufletul ei, sufletul meu, toate oglindite. Cu un singur gând, nespus - nici măcar pacientului aflat acum cu ea din nou în el și cu el din nou în ea - sufletește legați amândoi în frânghii cu noduri marinărești - așa am *ucis-o!* Recunosc. Să nu-mi mai macine gândurile, să nu-mi mai răscolească inima, să pot să-i strig numele. În fiecare dimineață, ea - teoretic și absurd, ea, Clara, e acolo: pe Podul scufundat în Fluviul Roșu al sângelui meu.

— *Bună dimineața, Clara!*

— *Salutare... Și cam atât.*

La drept vorbind, scrie, dumnezeiește de liric, povestiri din viața ei și din ce în ce mai des îmi apare icoana ei în minte precum ideea de Dumnezeu, unul îmbrăcat în aripi de înger, angelic chip, adiere de cuvinte, pe buzele ei îmi tresare inima, chiar și când tace, chiar și când nu mă privește, chiar și când... Da, am ucis năluca și-am să mă predau cerului cu stele, insomniilor, somnului cu închipuiri de diazepam, ei, celei adevărate! Sunt de condamnat: *Ai ucis-o și te condamni la rătăcirii tomnatice, târzii, la cazna caznelor lângă camaradul bolnav-nebolnav-bolnav! În amintiri și gânduri vei putrezi până ce te va mistui iubirea mea - iubirea de care nimeni nu are nevoie! Până ce vei rămâne numai tu cea reală, adevărată, carne și sânge, iriși de cer, buze de maci, mâini de artist, suflet angelic. Și-așa am rămas condamnatul de serviciu, condamnatul iubirii neîmpărtășite, până la vremea execuției în fața plutonului de îngeri, până când Cerul va ordona focul! Mistuirea-n iubire! Trageți! Și toți vor deschide focul iadului pământesc (în lipsa cronică a vreunui rai ceresc)! Clara nu mai este! Este, se poate să mai existe, doar în gânduri, ideile abstracte, cercuri, sfere... Drum lin, Clara! Bine-ai venit, născătoare de Clară și de Harap-Alb, de iubire incandescentă!*

Unde e tata?

— *Mamă, dă-mi să beau, te rog! Mi-e sete!*

Iarăși l-a visat Ecaterina pe fiul ei, spunându-i același lucru. Nu îl putea ajuta în vis, parcă îi erau mâinile legate. Fiul ei rămânea însetat, neputând nimeni să-i împlinească rugămintea. Se trezea din somn cu sufletul sfâșiat. Au trecut zece luni de când Serghei a plecat de acasă și nu s-a mai întors. Din prima noapte în care el a lipsit, a presimțit că ceva rău s-a întâmplat. O apăsare de care nu putea să scape o chinuia și iată după zece luni, chinul a rămas același. Se întâmpla să rămână cu privirea ținută spre un perete al camerei, fără să-și dea seama cât timp trecuse de când privea așa. O fotografie mărită cât un tablou, pusă în rame, stă agățată pe un perete. Îl vede acolo pe Serioja, singurul ei copil, de când era adolescent. Un băiat blond, frumos, cu ochii căprui îi zâmbește din fotografie. Nu poate să creadă... O îngrozește gândul că acel copil care îi zâmbește zace într-un loc, zi și noapte, de atâta timp și nu poate să facă ceva pentru el. Îl vede cum era mic, cum îl strânge la piept, apoi cum crește. Era un băiat harnic, întotdeauna ajutând la treburile gospodăriei. Câteodată, sacul îndesat cu iarbă pentru animale adus de la câmp era unul greu. Îl vedea pe Serghei cum intra pe poartă cu chipul înroșit de efort, asudat, istovit de greutate, dar nelăsându-se până când treaba nu era încheiată și animalele din curte nu erau hrănite cu iarbă fragedă. Alteori se îngrijea de lemne. Le spargea cu toporul lucrând câte o zi întreagă, până când erau toate stivuite într-o magazie, bune de băgat în sobă, când venea anotimpul rece. Și

multe alte amintiri de acest fel îi treceau prin minte Ecaterinei. Băiatul ei nu va mai intra pe poartă, nu o să-i mai vadă chipul frumos.

A plecat într-o seară cu doi vecini. Nu l-a întrebat nimic, știind că merg la pescuit cum mai obișnuiau și până atunci să pescuiască noaptea. Niciunul dintre ei însă nu s-a mai întors. A doua zi, printre vecini, se auzeau plânsete și voci îngrijorate. Se vorbea despre un incident pe Dunăre. Niște martori oculari, tot din cartier, au văzut ceva prin întunericul cețos. Câteva voci strigând. Un șlep trecând cu viteză prin acel loc al Dunării. După aceea liniște... Doar o barcă răsturnată plutea în derivă.

Mai mult de atât, nimeni nu a mai știut ceva. În trei case de pe aceeași stradă, cineva nu s-a mai întors. *Unde e tata?* - întreabă copiii. Și Serghei are trei: două fete și un băiat. Cine poate să le spună unde e?!

Într-o zi a venit o veste. În aval, pe malul Dunării, niște pescari au găsit un trup adus de apă. Trebuia recunoscut. Era băiatul blond din fotografia de pe perete! Primul dintre cei dispăruți fusese deja găsit după trei luni de la acea noapte. De celălalt nu s-a mai știut nimic.

După înmormântare, Ecaterina nu l-a mai visat pe băiatul ei cum o strigă, cu un glas ce îi tăia inima în două. Serioja nu mai stă în adâncul rece, întunecat, singur, însetat. Câteodată, acum îi zâmbește, ca-n fotografie. Un soare cald îl scaldă în lumină, încălzind parcă totul în jur, atingând-o cu o rază și pe Ecaterina.

Căința

Cum am putut face asta? Această întrebare îmi răsună tot timpul în urechi și nu mă lasă.

Aș vrea să mă ascund undeva pentru totdeauna, pentru că nu mai merit să privesc pe nimeni cu acești ochi cu care am privit un om care murea ucis de mine. Sunt însă aici să ascult sentința dreaptă ce mi se va da. În fiecare noapte am coșmaruri, iar chinuri mai mari decât cele pe care le suferă sufletul meu nu cred că există. De-ați ști cât de rău îmi pare! De-ați ști cum vă simt durerea! Cum este ea înzecită, însutită în sufletul meu pentru că eu sunt părăsit acum, fără

apărare, prins în cleștele răului din care nu mă pot smulge. Dar sunt gata să îndur orice, numai să știu că pedeapsa mea v-ar aduce o cât de mică alinare. Lacrimile nu mi se mai opresc și nu știu ce aş putea face ca răul pe care l-am săvârșit să se împlătească.

E totul negru în jurul meu, un negru pe care îl simt că e veșnic. O ușurare ar fi ca trupul meu să fie ars, ca prin arsura focului să mi se domolească cealaltă durere. Dar nu merit nimic care să-mi facă un bine.

Odată cu viața pe care am luat-o, mi-am omorât sufletul și acum umblu ca un mort printre voi, cei vii. De-ați ști cât prețuiesc acum și o privire în care să văd o picătură de bunătate.

Puteam să aleg și eu binele, dar am ales răul. Regretul că am ales așa este iadul. Există iadul! Altcineva nu poate fi suferința aceasta.

Vă cer iertare, o veșnică iertare!

Cu aceste cuvinte, inculpatul își desprinsese mâinile de grilajul de lemn al boxei acuzaților și, însoțit de gardieni, a ieșit afară. Ciudat cum în locul unor sentimente pe care le credeai de neînălțurat, de ură și de răzbunare, pe care le aveai cu câteva minute înainte față de ucigaș, au apărut altele, opuse aceluia, de compasiune și milă pentru nefericirea celui individ încâtușat.

Și sala de judecată, rece, impregnată de atâtea emoții specifice unui asemenea loc, parcă a devenit mai caldă, mai umană, odată cu mărturia celui acuzat.

Unde sunt gândurile ce răvășeau întreaga lor ființă, a celor ce suferiseră pierderea?

Unde este clocotul din inima lor?

A rămas simțământul unui avânt ratat, stăvilit de o situație neașteptată, surprinzătoare ca în cazurile întâlnite pe front când un soldat, fiind gata să-și ucidă inamicul, vede că acesta din urmă este rănit, îi vede groaza din priviri și îl lasă așa, neatins sau descoperă la altul că sub haina de soldat se află aproape un copil, un minor ce strigă în fața morții după mamă.

În sala rămasă goală, e liniște. A fost în ea procesul unei crime - păcat ce strigă la cer.

Nu se aude însă niciun strigăt. E liniște. Cerul e ca un surd. Poți să-i spui orice. Dar să-i spui.

Secretul

Pe străbunica lui a cunoscut-o când era copil. Mergea la ea vara, împreună cu mama lui. Locuia singură într-o casă situată în apropierea schitului de maici *Vovidenia* - un schit înființat încă din

secolul al XVII-lea, de când au fugit din Rusia primii credincioși de rit vechi - staroverii. Se află la marginea unei comune din Podișul Dobrogei - Slava Rusă.

Era o casă veche, joasă, acoperită cu stuf, văruiată toată în alb. În curte creștea falnic un nuc care acoperea cu umbra lui întregul spațiu din jurul casei. Parcă era un străjer al acelei curți, ce îți dădea sentimentul că acolo ești în siguranță. Lângă el, o fântână. Îi plăcea copilului să se aplece să vadă cât de adâncă e. Îl încerca în fața celui mic abis o emoție pe care îi plăcea să o trăiască. Își vedea undeva în adânc, în ochiul lucios de apă, conturul capului aplecat peste marginea fântânii. Când era surprins în acel loc, se auzea țipătul străbunicii. Ieșea din când în când în pridvorul casei, ajutându-se de un baston. Striga la fiica ei să-l îndepărteze pe copil de acolo pentru că era periculos. Chiar din spatele casei se ridica dealul împădurit dinspre care se simțea, în zilele călduroase, cum emană o plăcută răcoare.

În casă lucrurile erau atât de vechi, bătrânești, iar izul adunat acolo te transporta parcă într-o lume de demult, de poveste, într-un timp imemorial! Icoanele vechi, înnegrite de vreme, candela din fața lor și alte obiecte de același fel impregnau casei un aer religios. Simțea acolo o liniște, cum în alte locuri nu mai găsești. Multe lucruri i s-au șters din memorie, a rămas însă emoția acelor zile de vară petrecute acolo, în casa văruiată în alb, acoperită cu stuf în care locuia străbunica, cea care odată, demult și-a luat nepoata de mână și, trecând peste rușine, a făcut un lucru pe care viața a împins-o să-l facă.

Anii au trecut. Acum când deschide ușa, i se poate citi pe chip o tresărire, una scurtă, de o clipă. Persoana căreia i-a deschis ușa parcă îi aduce aminte de ceva îndepărtat, de un lucru sensibil pe care îl păstrează în suflet. Această tresărire nu se produce la oricine, ci doar la nevoiașii care-i bat la ușă. Pe unii dintre ei îi cunoaște demult, știe câte ceva despre ei, despre unele evenimente tragice prin care au trecut în viață.

Le deschide ușa tuturor celor care bat la ea. Nu ar putea să-l alunge pe vreunul sau să-l lase să plece fără să-i deschidă. De unde această îngăduință față de oamenii care bat pe la uși, de unde statornica disponibilitate de a nu lăsa pe niciunul dintre ei să plece de la ușa lui cu mâna goală?

Lucrurile care se imprimă în mintea unui copil își pun amprenta într-un mod nebănuit asupra felului de a fi al omului matur de mai târziu.

Un astfel de lucru l-a marcat și pe copilul de odinioară când, într-o zi, mama lui, cu o voce scăzută, i-a cerut ca ceea ce aude de la ea să nu mai afle nimeni: *Era foamete, după război. Nu aveam nimic ce mânca. Eram orfană de ambii părinți. Iernile erau grele. Într-o zi, bunica m-a luat cu ea și-am început să batem prin sat, pe la porțile oamenilor, să cerem de mâncare.* Episodul acesta din viața ei era unul de care îi era rușine și acum. Nu ar fi vrut să mai afle cineva. I-a divulgat copilului ei acest secret.

În urma fiecărui sărac care îi pleacă de la ușă, vede ca aievea o femeie cu o copilă de mână. Copila este mama lui care a supraviețuit cândva, pentru că niște oameni îi deschideau poarta și îi dădeau ceva din puținul lor.

Babușka

Câteodată țipetele se înteteau, fiecare avea ceva de strigat, ceva de spus ca să se mai ușureze. Plânsete și țipete - toate se amestecau. Fiecare dintre nurori, fiecare dintre fiice venea la babușka ca să se plângă de bărbatul de acasă. Nu se mai putea trăi lângă acela. Nu mă priveau aceste lucruri și, fiindcă nu înțelegeam de ce nu pot vorbi oamenii fără să țipe, copil fiind, ieșeam din casă, afară în frig. Se întâmpla să fie câte o noapte de iarnă senină și atunci priveam la stele, căutând parcă un loc liniștit în care să mă refugiez.

Din întuneric, priveam spre fereastra camerei luminate și vedeam cum niște femei se agită, dau nervos din mâini, își șterg cu palmele fața

de lacrimi. Glasurile le auzeam mult mai slab. Atmosfera atingea un apogeu și apoi totul devenea mai calm. În toiul isteriei o singură persoană din casă rămâne tot timpul tăcută, stând pe un scaun, cu privirea aplecată. Babușka nu părăsea camera să caute un loc mai liniștit. Rămânea acolo, pentru că ea trebuia să asculte totul, ei i se adresau femeile ce își *blagosloveau* soții. Parcă ea purta vina pentru problemele lor. Rămânea tăcută, cum rămâne un animal din pădure prins într-o capcană, cu o parte din corp sfărțecată. Își clătina doar capul, din când în când.

Când totul se liniștea și femeile își veneau în fire, babușka se apuca să le servească cu ceva, un ceai cald și o gustare. Femeile treceau la alte subiecte de discutat, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Atunci intram și eu înapoi în casă înfrigorat, sătul de atâta privit la stele.

Îmi plăcea să înnoptez la bunici, în casa lor cu tavan jos, cu miros de lucruri vechi, să ascult cum pocneau, în liniștea nopții, lemnele în soba aprinsă. Mai ardea în camera bunicii și candelă din fața icoanei. Acolo, în toiul nopții, când toți ceilalți dormeau, babușka, parcă dobândind puteri pe care în timpul zilei nu le avea, făcea de zor mătăanii și rostea cu voce joasă rugăciuni. Cu glasul ei blând parcă desfăcea niște vrăji, rupea niște blesteme. Parcă abia acum s-a apucat să domolească țipetele ce s-au auzit toată seara în casa aceea. Acesta era singurul ei mijloc pe care îl știa, prin care putea ea să ajute pe cineva. O urmăream câțva timp cu ochii întredeschși din întunericul camerei în care dormeam și mă întrebam cum de nu îi este și bunicii somn, la acea oră de noapte.

În locul în care strigătele și plânsetele cuiva făcuseră un copil să iasă afară și să suporte mai bine frigul, acum era așternută o liniște pe care nimeni nu ar mai fi putut s-o tulbure.

Figura de sfânt din icoană, aflată în lumina candelăi, parcă era a unui străjer care veghea ca acea casă să fie în siguranță. Babușka singură exista în acea noapte, cu bătrânețea și cu neputințele ei. În jurul ei se simțea o putere ce aducea liniștea în acel loc. O liniște care se răspândea în jur, făcând să nu mai fie posibil ca cineva să mai strige acolo sau să mai plângă.

Babușka nu mai era animalul rănit, ci devenea o ființă înzestrată cu puteri ocrotitoare, lângă care orice primejdie dispărea.

Toni MARTIAN

Eseu

photo by Galia

Liviu CHIFANE este doctor în filologie și predă limba și literatura română la Liceul cu Program Sportiv, Brăila. A publicat articole și studii științifice în domeniul literaturii române și universale. De asemenea, este autor de literatură pentru copii și tineret: *Copilul Deltei* (2014), *Eroi din întâmplare* (I – 2019, II – 2020, III – 2023), *Sparg nuci!* (2022).

Cât de *matură* este literatura pentru copii?!...

Poate părea surprinzător, dar autorii de literatură pentru copii încă se luptă cu prejudecata că ceea ce scriu ei nu este literatură *adevărată*, *pentru maturi*, că fug de adevăratele reflectoare literare. Nevoia de a pune pe tapet problematica literaturii pentru copii în ceea ce putem numi polisistemul literaturii române contemporane s-a acutizat. Sintagma *literatură pentru maturi* poate reprezenta cheia către înțelegerea mecanismului prin care acest gen de literatură încă nu se bucură de atenția cuvenită din partea lumii literare. Cât de *matur* este publicul cărui i se adresează literatura pentru copii? Cât de valoroasă este aceasta? Reprezintă scrierea ei o *fugă* de literatura cu adevărat *matură*? Iată o serie de întrebări la care voi încerca să răspund în rândurile ce urmează, fără a avea pretenția că subiectul poate fi epuizat în câteva paragrafe.

Înainte de a porni la drum, consider necesar să notez semnificațiile din DEX ale cuvântului în cauză: **MATUR**, -Ă, *maturi*, -e, adj. Ajuns la o deplină dezvoltare (fizică și intelectuală); cu judecată, cu experiență. ♦ (Despre manifestări ale oamenilor) Care dovedește judecată adâncă, serios, chibzuit; *p.ext.* profund.

Ceea ce numim prin tradiție terminologică *literatură pentru copii* reprezintă un subiect de discuție cu o problematică extrem de ridicată. Definirea acesteia devine o misiune aproape imposibilă și niciodată pe deplin încheiată. Putem face apel la cuvintele lui Roger Sale, care afirma că *toată lumea știe ce este literatura pentru copii până în momentul în care trebuie să o definească*.

Există voci academice care susțin că există o singură literatură, iar o clasificare a acesteia în funcție de vârsta cititorului ar fi total lipsită de sens și, mai mult decât atât, nedrept de restrictivă. Copilăria nu dispăre niciodată din om, nici după ce acesta s-a maturizat. Putem spune despre un copil că nu este adult, însă adultul păstrează permanent în ființa sa acest izvor din care decurg toate meandrele vieții sale și la care se întoarce în mod repetitiv. Chiar George Călinescu, în *Cronicile optimistului*, susținea faptul că *o literatură exclusiv pentru adulți e limitată, falsă și specializată. Și tot așa una numai pentru copii*.

Aruncând o privire la cărțile care se află de obicei în listele de lecturi pentru copii, putem observa câteva fenomene mai mult decât interesante. De exemplu, multe dintre volumele consacrate nu au fost scrise pentru copii, cum sunt *Aventurile lui Tom Sawyer* de Mark Twain sau *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă, pentru a da câte un titlu reprezentativ atât din literatura universală, cât și din cea română. Lista este foarte lungă. De aceea, unii cercetători vorbesc despre *literatură pentru copii* și *literatură despre copii*. Totuși, o astfel de împărțire prezintă riscul de a crea subgenuri cu nume ridicole, cum ar fi *literatura despre copii pentru copii* sau *literatura despre copii pentru adulți*. Pentru a evita astfel de derapaje, ar trebui să luăm în considerare faptul că literatura pentru copii nu este neapărat un mod de a scrie, ci mai mult un mod de a citi, o viziune asupra textelor. Acest lucru face posibilă o lectură multiplă a acestora, atât din perspectiva unui copil, cât și din perspectiva unui adult. De fapt, literatura pentru copii este literatură pentru toate

vârstele. Poate din acest motiv, Ioana Pârvulescu a ținut să facă precizarea că volumul său *Invizibili* este *pentru cititorii de la 8 la 108 ani*.

Totuși, fenomenul acesta al divizării și al marginalizării literaturii adresate copiilor, scrise pentru copii, există încă în literatura română, iar mecanismele sale merită o atenție separată. Scriitorii de *literatură pentru adulți* sunt considerați membri *serioși* ai societății (literare) - așa adăuga eu, membri *maturi* - iar scriitorii care se dedică *literaturii pentru copii* au un statut periferic. De aceea, nu sunt foarte mulți autori care scriu exclusiv acest gen de literatură.

Pentru a face mai multă lumină în această problematică, voi apela la ideile cuprinse într-un studiu aprofundat, aparținându-i cercetătoarei israeliene Zohar Shavit, intitulat *Poetics of Children's Literature (O poetică a literaturii pentru copii)*, publicat în 1985, netradus în România (unul dintre numeroasele semne ale lipsei de interes real asupra domeniului). Realitățile pe care le menționează autoarea în studiu ca fiind valabile pentru a doua jumătate a secolului XX sunt încă aplicabile într-o mare măsură în România începutului de secol XXI, iar acest lucru nu se va schimba decât printr-o analiză serioasă, la nivel critic și estetic, a fenomenului în discuție. Zohar Shavit vorbește despre o distincție care se creează între literatura așa-numită *adevărată* și literatura pentru copii, parțial deoarece aceasta din urmă nu este privită ca parte a literaturii, ci ca parte a sistemului educațional. Ea devine, astfel, un vehicul pentru educație, o cale majoră de a educa și a îndoctrina copilul. De aceea, majoritatea cărților pentru copii nu sunt luate în considerare ca parte a tezaurului cultural, astfel încât istoriile literare cu greu menționează cărți pentru copii (de cercetat în profunzime fenomenul în literatura română).

De fiecare dată când se vorbește despre importanța literaturii pentru copii, se menționează beneficiile educaționale, psihologice, de dezvoltare personală etc. pe care aceasta le are asupra copiilor, fără a se discuta despre valoarea sa literară, deci fără a i se aplica acele criterii prin care este atribuit statutul înalt sistemelor literare și scriitorilor. Se întărește ideea că acest tip de literatură este un fenomen diferit și că nu poate fi judecat pe baza unor criterii literare normale, având nevoie de criterii specifice. Cu toate acestea, literatura pentru copii trebuie privită

drept literatură ca atare și considerată parte a sistemului literar. Cu atât mai mult, faptul că, pe lângă criteriile specifice literaturii în general, ea satisface criterii suplimentare, dovedește statutul său superior.

În ceea ce privește publicul literaturii pentru copii, se face o nedreptate evidentă, deoarece aceasta este ambivalentă. Ea nu se adresează unei singure audiențe. Scriitorii pentru copii se găsesc în situația dificilă de a satisface atât așteptările copiilor, cât și pe cele ale adulților. Asta deoarece, de foarte multe ori, cei care aleg lecturile pentru copii sunt adulții. Este o cerință complexă și contradictorie. Te adresezi copiilor, dar este necesar să fii pe placul părinților sau profesorilor. Aceasta este, în esență, cauza conturării a două corpuri principale de texte: literatura canonică educațională, pentru care copilul este un pseudo-cititor, ea adresându-se în primul rând adultului; literatura populară, care ignoră adultul și respinge necesitatea de a-i obține aprobarea. Se înțelege că țelul oricărui scriitor care se dedică realmente domeniului este de a atinge ambele obiective, ceea ce necesită, dincolo de considerentele educaționale, valoare literară autentică. De asemenea, trebuie menționat faptul că seria *Harry Potter*, scrisă de J. K. Rowling, se află pe locul al treilea între cărțile citite din toate timpurile, după *Biblia* și *Citatele...* din opera lui Mao Zedong.

În concluzie, ținând cont de statutul încă inferior al *literaturii pentru copii* față de cea *pentru adulți* (dacă acceptăm aceste distincții) în polisistemul literaturii române și de complexitatea mecanismelor creative pe care scriitorul trebuie să le stăpânească pentru a o scrie, nu se poate vorbi sub nicio formă de o *fugă de literatură pentru maturi*. Din contră, autorul de literatură pentru copii ce reușește să satisfacă ambii poli ai receptării sale și, în plus, să îi confere valoare estetică îndeplinește mai mult decât toate criteriile pe care literatura *adevărată* ar trebui să le atingă. Iar cel care își asumă un asemenea demers, nu dă în nicio clipă dovadă de *lașitate literară*. Cu alte cuvinte, parafrazând ideea exprimată de Rebeka Lukens, literatura pentru copii bună este pur și simplu literatură bună.

Prof. dr. Liviu CHIFANE

Cronică literară

photo by Galia

Doctor în filologie, **Cristina CHIFANE** a transformat pasiunea dintotdeauna pentru literatură într-un mod de a înțelege lumea și de a-și trăi viața. Cercetător dedicat în domeniul studiilor literare, lingvistice, (inter)culturale și de traducere, aceasta semnează numeroase articole și studii critice publicate în reviste și volume de anvergură la nivel național și internațional.

Refugii narative între răsărituri de poveste și asfințituri de basm

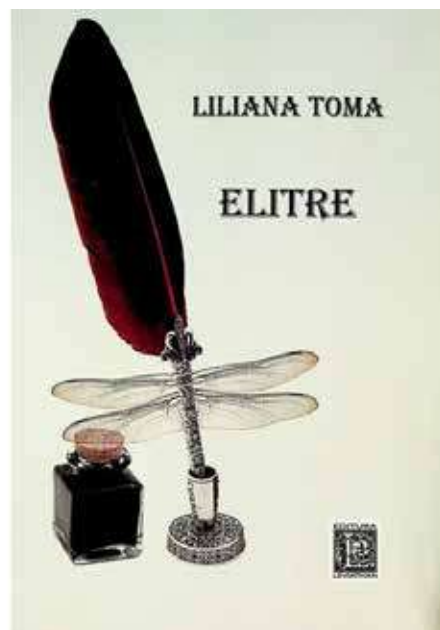
Volumul de proză scurtă *Elitre*, semnat de Liliana Toma și publicat de editura Leviathan în anul 2022, reprezintă o continuare firească a unui alt volum de povestiri aparținând autoarei, *Podul cu oglinzi* (editura Pim, 2020). De această dată, se remarcă o maturizare a stilului, o construcție narativă mai elaborată și o atenție aproape obsesivă la detalii și simboluri.

Cele 10 povestiri incluse în volum sunt impregnate până la esență de un parfum nostalgic de poveste. De altfel, în povestirea care dă titlul volumului se regăsește teama de o lume în care *nimeni nu mai născoceste povești*, iar cele cu deznodământ fericit sunt înlocuite de *un urât ce se agață de haine, de piele, de răsuflare, de pliurile gândurilor, de ultima geană pe pleoapa obosită*. (p. 46) Cu toate că descrierea ne amintește de Baudelaire sau Mallarmé, povestirile Liliane Toma nu se lasă dominate de scepticism și dezgust față de viață și lume. Scriitoarea își asumă cu talent rolul de povestitor și nu pregetă să depene poveste după poveste, parcă pentru a opri timpul în loc, asemenea fetei cu păr ondulat și breton, alter egoul autoarei și protagonista unei narațiuni despre puterea miraculoasă a imaginației și cuvintelor.

În *Elitre*, scriitoarea se îndepărtează de tonurile subiective și explozia lirică regăsite în filele de jurnal de tip eseistic reunite în volumul *Spre nord, prin sud...*, publicat tot în 2022 de editura Detectiv literar. Scrise la persoana a III-a, prozele de acum sunt de factură realistă, pe alocuri naturalistă; realismul descrierii unui personaj sau a unei scene este dublat, însă, de forța stilistică a metaforelor și de profunzimea introspecției psihologice.

Parcă prinsă între tradiționalism și modernism, Liliana Toma oscilează între povestirile închinat unui univers mitico-arhetipal, cu influențe mistico-religioase și cele care se desfășoară într-un spațiu fantastico-oniric, uneori cu tente baroce. Indiferent de spațiul ales, autoarea și personajele

sale par a se afla în căutarea unui refugiu, a unui loc sacru aflat undeva *între răsărituri de poveste și asfințituri de basm* (p. 126), după cum vede spațiul deltaic pictorul Mugurel în povestirea *Între ape*.

Spațiile sacre invocate în proza Liliane Toma își păstrează valențele protectoare, la fel cum o fac și în proza lui Mircea Eliade, Marin Preda sau Vasile Voiculescu, la care ne fuge adesea gândul când citim o povestire sau alta. Dacă în povestirea *Mărul* din volumul *Podul cu oglinzi* totul se învârtea în jurul unui copac sacru cu o simbolică aparte în care naratorul la persoana I *pusesse la păstrat visele copilăriei* (p. 21), sacralitatea se extinde în noul volum, cuprinzând, de exemplu, *fântâna cu ciutură* din textul tradiționalist cu același titlu din debutul volumului, mănăstirea ce urmează a fi restaurată în povestirea *Cireși în floare* sau căsuța de bârne din mijlocul pădurii unde se retrage călugărul din narațiunea *Între munți*.

Se prea poate ca metafora din titlul volumului să se lege, printre altele, și de protecția specială pe care o conferă spațiile sacre protagoniștilor, la fel cum aripile externe pline cu chitină ocrotesc zborul insectelor. Un argument în plus în acest sens ar fi că, în multe texte, se regăsește ideea protecției divine și a atingerii binefăcătoare a îngerilor în strânsă conexiune cu astfel de spații. De pildă, despre fântâna din prima povestire se spune că este foarte veche, săpată de un mare meșter fântănar și apreciată de însuși regele, care a trecut pe acolo și a băut din apa aceea,

binecuvântată de Dumnezeu (p. 17). În povestirea *Cireși în floare*, diferența fundamentală dintre spațiul sacru și cel profan se delimitează și mai clar: *Prin fereastra mănăstirii, lumea se vedea mică, parcă bolnavă de ea însăși, greoaie și fără iubire*. (p. 32) În plus, în ciuda faptului că trăiește prin artă, pictorul restaurator Ioan nu va putea niciodată să redea strălucirea vechilor picturi până nu va fi atins de heruvimi și nu se va întoarce la credință. Tot în aceeași tonalitate, *Înțeleptul* din povestirea *Între munți* se retrage într-o colibă austeră care îi aduce liniște și pace sufletească tocmai pentru că este *locul tainic de întâlnire cu Dumnezeu* (p. 79).

Simbolistica povestirilor nu se oprește aici; din contră, capătă valențe noi, ezoterice. Să nu uităm că apa fântânii cu ciutură *parcă e vrăjită* (p. 17) și tot în apropierea fântânii are loc atacul sălbatic al lui Anton asupra Bogdanei, dar și răspunsul surprinzător al acesteia, cu o *forță pe care n-a bănuț niciodată că o are* (p. 25). Proiectată într-un decor baroc, povestirea *Castelana* dezvăluie cititorilor un alt tip de spațiu, unul al damnării și lucrurilor diavolești sau, cel puțin, împotriva orânduielii știute și acceptate de comunitate. Castelul *cât o fortăreață* cu aer de *mister medieval* în care se retrage Armida Freedman, strănepoata unor conți plecați de multă vreme din țară, adăpostește personaje desprinse parcă dintr-un univers realist-magic: Karla, nemțoaica de origine bavareză, însoțitoare a Armidei, se îmbracă doar în alb și se plimbă dintr-o încăpăre în alta ca o fantomă *picată dintr-o altă realitate*, iar Cezare, împlânzitorul de șerpi, are un statut incert, de frate, iubit și gardă de corp.

Asociat în genere unei simbolistici cu conotații negative, șarpele purtător de ispită și nenorocire din mitul biblic se multiplică amenințător în terariul Armidei și prevestește sfârșitul tragic al protagonistei. Ofi, șarpele preferat al stăpânei castelului, amintește de *Împăratul șerpilor*, basmul lui Ioan Slavici inspirat de Moritz Arndt, în care un Făt-Frumos este blestemat să rămână șarpe respingător până ce unei fete i se va face milă de el și îl va săruta fără înfiorare. Se pare că tot un animal blestemat, probabil o anghilă uriașă, este responsabil și pentru soarta nefastă a celor doi tineri din povestirea *Tribut*. Legat de aceeași povestire, câteva cuvinte merită să fie menționate și despre spațiul acvatic, în special despre dualitatea apei, care înseamnă și viață, și moarte. Hrănit cu aventurile lui Magellan și miturile lui Poseidon și Ulise, Călin, unul dintre protagoniști, se încrede orbește în apele Dunării și sfârșește tragic alături de perechea lui, Ancuța, cea căreia *bolboroseala apei îi șoptea mereu câte un basm* (p. 111). Același lucru se întâmplă și cu pictorul Mugurel din povestirea *Între ape*, care crede că și-a găsit fericirea în lumea apelor, dar uită că

acolo lucrurile aveau alte taine și alt teme (p. 126).

Pe lângă atmosferă și simboluri cu multiple semnificații, povestirile Liliane Toma excelează și prin conturarea unor personaje credibile, cu nuanțe și profunzimi, în doar câteva pagini. Chiar dacă apar și câteva personaje masculine bine conturate, cele feminine par a fi mai aproape de sufletul și suflul creator al scriitoarei. Acestea fie vin din lumea satului precum Bogdana din *Fântâna cu ciutură*, fie sunt femei cultivate ca Dariana Șerban, medicul genetician din povestirea *Elitre* și Zorina, studentă la școala doctorală de istorie antică și arheologie din narațiunea *Pasiune la conac*. Indiferent de mediul din care provin, majoritatea personajelor feminine sunt astfel construite încât li se poate aplica cu ușurință o grilă de analiză în registru psihanalitic pentru că ele au adesea doruri neștiute, pasiuni ascunse și visuri neîmplinite. Liliana Toma reușește să redea cu acuratețe și intensitate trăirile interioare ale unor personaje feminine care simt adesea fiorul lăuntric al unor chemări de neînțeles, ce culminează într-o dezlănțuire abisală a inconștientului. Acesta este cazul Darianei, protagonista povestirii cheie a volumului, povestire în care se regăsește dorința de a zbura liberă spre orizonturi nebănuite a oricărei femei, dorință incipientă la *fetița cu păr ondulat și breton* și manifestată plener în cazul Zorinei, ce se pierde între sunetele lirei lui Apollo și cele ale naiului lui Pan. Nu în ultimul rând, Florena și Măriuca din povestirea *Gemenele* și Aliona și Zasha, mama și fiica din *Între ape*, reprezintă fațete interesante ale motivului dublului prin reflectarea forțelor contradictorii ce acționează asupra ființei umane, aflate în capcana continuă a propriilor porniri și dorințe.

Prin trimiterele culturale și mitologice, cartea Liliane Toma este o dovadă a erudiției autoarei și a talentului de a vedea dincolo de banalul cotidian. Provocatoare ca stil și atmosferă, povestirile din acest volum abordează cu multă îndrăzneală teme fundamentale, transformându-se uneori în meditații asupra trecerii timpului (*Elitre*), pledoarii despre rolul artei și efectul miraculos al credinței (*Cireși în floare*), mostre de înțelepciune izvorâte din cunoașterea de sine și înțelegerea relativismului adevărului (*Între munți*) sau avertismente despre consecințele tragice ale abandonului, izolării și autoiluzionării (*Gemenele* sau *Între ape*).

Prof. dr. Cristina CHIFANE

Interview

photo by Galia

Sorin OLARIU este un epigramist român, stabilit de mult timp în Statele Unite ale Americii, unde lucrează ca inginer la General Motors Technical Center. În România, a fost redactor la diferite reviste culturale și realizator de emisiuni cultural-educative la posturi TV sau radio. Epigramele sale au apărut de-a lungul timpului în volume proprii, în revistele *Booklook*, *Epigrama* sau *Lumea epigramei*, precum și în peste 30 de antologii.

De când scrieți și de unde pasiunea pentru versuri? Ce înseamnă epigrama pentru dumneavoastră?

Cum românul s-a născut poet, pot spune că am început să scriu încă din fragedă copilărie. Am debutat însă literar, cu poezie lirică, de-abia la începutul anilor '90, când, în urma câștigării unui concurs național, mi-au apărut mai multe cărți de versuri, având prefetele semnate de poetul Anghel Dumbrăveanu.

Contactul meu cu epigrama s-a produs tot în copilărie, tatăl meu fiind abonat la revista *Urzica*. Citeam cu plăcere toate epigramele și textele umoristice de acolo. Am început să scriu epigrame mult mai târziu, pe la mijlocul anilor '90, în cadrul cenaclului literar de pe lângă Casa de Cultură din Caransebeș.

Sunt autor al mai multor volume de epigrame, primele două având girul domnului George Corbu, președintele U.E.R., care mi-a scris și prefetele. Apar constant în revistele *Epigrama*, *Lumea Epigramei* și *Booklook*. De asemenea, apar în numeroase antologii și culegeri.

Pentru mine epigrama înseamnă destindere și un mod plăcut de a-mi petrece timpul liber. Consider că sunt un scriitor atipic, pentru că nu particip la ședințe de cenaclu, nu trimit epigrame pentru concursuri și nici nu particip la

festivalurile de umor din țară. Totuși, încă mai public și lansez cărți, cu toate că sunt stabilit în străinătate.

Ați fost sau sunteți atras și de alte genuri literare? Pot cititorii să vă surprindă numele în diferite volume sau publicații literare?

Cum spuneam mai sus, am debutat cu poezie lirică. De altfel, mi-au apărut și câteva cărți de versuri care s-au bucurat de aprecierile criticilor și cititorilor. Pe lângă epigramă, mai scriu și poezie umoristică în grai bănățean și proză SF. De asemenea, am publicat și caricaturi în ziare și reviste satirice. Apar ca autor în peste 50 de publicații din țară și din străinătate, precum și în multe culegeri și antologii.

Sunteți inginer de profesie. Cum se împacă arta scrierii cu știința exactă? Au și puncte comune?

Dacă este să vorbim despre epigramă, ea chiar că are multe în comun cu știința exactă, pentru că are o formă fixă și trebuie să spună atât de multe în doar patru versuri. Prozodia impune o mare strictețe, ritmul și metrica fiind condiții de bază fără de care nu putem vorbi despre o epigramă de calitate. Poate și de aceea foarte mulți epigramaști de valoare sunt ingineri de profesie.

Locuiți de ceva vreme peste ocean. Sunt interesați oamenii din acea parte a lumii de literatură? Dacă da, ce anume îi atrage?

Locuiesc de 20 de ani în America și, da, văzând numărul mare de librării și de biblioteci, pot spune că oamenii de aici sunt interesați de literatură. Îi vezi mereu prin sălile de așteptare, prin autobuze, trenuri sau avioane citind diferite cărți, din mai multe domenii.

În ceea ce privește comunitatea românească din SUA și Canada, există și aici numeroase cenacluri literar-artistice și se țin festivaluri românești. Se lansează și cărți, chiar eu fiind invitat la mijlocul lunii iulie să îmi lansez noul meu volum - EPIGRAMIADA - în cadrul festivalului de la Câmpul Românesc din Hamilton, Ontario.

Care sunt sursele dumneavoastră de inspirație? Aveți o tehnică specială de scriere, un obicei, un secret pe care ni-l puteți dezvălui?

Din fericire pentru epigramaști, dar și pentru toți umoriștii în general, sursele de inspirație sunt peste tot: în sferele politicului, socialului, mondenului, televiziunii, sportului etc. Epigramistul lucrează cu materialul clientului, iar materialul nu se va sfârși niciodată.

Nu există o tehnică a construirii unei epigrame, dar eu prefer să o încep cu versul patru, adică de la poanta finală, care este cel mai important lucru. După care construiesc celelalte trei versuri, încercând să am o prozodie cât mai bună.

Există un moment memorabil legat de cariera dumneavoastră literară pe care ni-l puteți împărtăși?

Sunt mai multe. Dar cred că satisfacția cea mai mare pot spune că o am atunci când la festivalurile și concursurile de poezie în grai bănățean, majoritatea copiilor recită din poeziile mele. Îi pot vedea ulterior pe Facebook și pe Youtube și îi pot felicita pentru premiile luate.

Ce vă leagă de România și cum păstrați legătura cu publicul cititor din țara natală? Ce faceți pentru a vă promova?

Eu am plecat din România, dar România nu a plecat niciodată din inima mea. Acolo mi-am lăsat copilăria, locurile natale, rudele și prietenii. Mă întorc cu plăcere în țară și de câte două ori pe an. Fac mereu lansări de carte și sunt invitat la emisiuni de radio și de televiziune. Nu pot spune că fac prea multe pentru a mă promova. Creațiile mele se promovează singure.

Ce considerați că aduceți nou în lumea literară prin arta dumneavoastră?

Nu mi-am propus niciodată să fac o gaură în cer cu scrierile mele. Constat totuși că am adus o modă în poezia satirică dialectală prin crearea unui personaj - Uica Nielu - un fel de Nea Mărin bănățean. Mai mulți tineri poeți în grai încearcă să îmi calce pe urme.

În ceea ce privește epigrama, consider că am venit aici cu unele teme mai noi, mai moderne, care nu se găsesc la alți epigramaști.

Care sunt scriitorii preferați și cele trei cărți pe care nu concepeți să le fi ratat?

Sunt un mare fan science-fiction, așa că mulți dintre autorii mei preferați sunt din acest domeniu: George Orwell, Isaac Asimov, Arthur Clarke etc.

Cărți care mi-au plăcut și pe care nu le-aș fi ratat: *1984* de George Orwell, *Un veac de singurătate* de Gabriel García Márquez și *Istoria credințelor și ideilor religioase* de Mircea Eliade.

Cum vedeți viitorul literaturii?

Cam sumbru. Aproape că nici nu îl întrezăresc. PS: Glumeam! ☺

A consemnat Roxana NEAGU

Teatru și cronică teatrală

photo by Galia

***Dă-i bătaie!* – o felie de viață cu zâmbet amar**

Pe 15 noiembrie 2023, publicul brăilean a avut privilegiul de a participa la un regal artistic oferit de Compania Cortina AG de teatru independent, având în distribuție actori de prim rang ai teatrului din România.

Dă-i bătaie! este un spectacol ce demontează stereotipuri, sparge tabuuri și spune lucrurilor pe nume, este invitația regizorului Vlad Zamfirescu într-o lume construită de sus până jos din aparențe, umbre și măști, într-un vârtej de evenimente care ne poartă de la hohote de râs la tristețe și înapoi.

Textul lui Alexandru Popa e o felie de viață extrem de ancorată în prezent și ușor dureroasă. Pe lângă faptul că se râde cam trei sferturi din spectacol, autorul reușește să ne transmită niște mesaje, să ne facă să ne punem niște întrebări vizavi de noi și societatea în care trăim astăzi. E un spectacol care abordează niște teme foarte actuale, ca tirania internetului, manipularea prin intermediul media și a rețelelor sociale, denaturarea relațiilor dintre copii, dintre părinți și copii, dintre copii și profesori.

Distribuția este o constelație a unora dintre cei mai iubiți actori de teatru și film pe care îi avem la ora actuală: Mirela Oprișor, Vlad

Zamfirescu, Marius Manole, Diana Roman, Medeea Marinescu, Șerban Pavlu și Andi Vasluianu. Acești șapte actori construiesc, în partituri identic egale, un puzzle emoțional, tragi-comic și manipulator, cu jocuri de culise, subiecte controversate, povești profund umane și răsturnări de situație.

Totul începe când, la o școală dintr-un mic orașel de provincie, un elev care venise îmbrăcat în rochie este trimis acasă, pentru a se schimba, de către învățător. Și atunci lumea construită din aparențe și măști începe să se prăbușească, arătând adevărata față a celor implicați. Avem, în primul rând, părinții copilului, un cuplu în care comunicarea a murit de mult, înecat în mocirla propriei monotonii, cu o mamă și soție isterică, ahtiată după expunerea în spațiul public (Mirela Oprișor) și un tată (Șerban Pavlu), asistent medical, obosit, blazat, jenat permanent de mediocritatea stridentă și penibilă a soției care se aruncă asupra învățătorului (Marius Manole), un tip onest și dedicat profesiei, dar neadaptat și trist, care își apără secretele, departe de gura lumii, până la acel moment. Și care, pe deasupra, este și prieten din copilărie cu tatăl băiatului *discriminat*. Dar asta nu contează, pentru că fața hădă a lumii în care trăim se năpustește, acuzând, urlând, dând sentințe, cerând dreptate și... expunere în media. Totul devine breaking news și se transmite în prime time, dezvăluind dezbatere aprinsă, divizând totul în două tabere și ajungând o problemă națională.

Cazul este văzut ca o oportunitate de a crește în sondaje, în vederea alegerilor apropiate, de către doi politicieni corupți până în măduva oaselor: primarul în funcție, în interpretarea Medeei Marinescu - duplicitară și cuceritoare, și contracandidatul (Vlad Zamfirescu), oportunista și plin de șarm – doi oameni care ar putea fi cuplul perfect, la o masă, pe o terasă, în anonimat, dar care în public se vânează reciproc, călcând în picioare orice reguli, scrise sau nescrise. Avem și doi oameni de televiziune, el (Andi Vasluiuanu), cu experiență și de viață, și de televiziune, genul cuceritorului care flirtează fără scrupule, dar care în final se dovedește a avea cele mai multe scrupule, ea (Diana Roman), tână sexy, aspirantă, aparent inabordabilă, în esență dispusă la orice pentru încă un pas în carieră.

Totul se derulează cinematografic, rapid și provocator, publicul este prins de tumultul acțiunii și purtat într-o poveste profund umană și cu adevărat memorabilă, în care ne punem întrebări despre toleranță, minciună, adevăr, sinceritate, roluri și imagini, totul culminând cu *ciocnirea* finală din studioul de televiziune, în care taberele sunt puse față în față. În completarea talentului excepțional al celor șapte actori, printre atuurile spectacolului se numără viziunea

regizorală discret rafinată a lui Vlad Zamfirescu, găselnița transmisiunilor live ale camerelor aflate în lateralele scenei, ce completează în mod strălucit-simbiotic acțiunea și răsturnările de situație, de ritm și de emoție, marca Alexandru Popa. O mențiune specială pentru scenografia Mădălinei Marinescu, cu ecranul de fundal pe care se proiectează decorurile și unde *keep it simple* și-a arătat, din nou, valoarea.

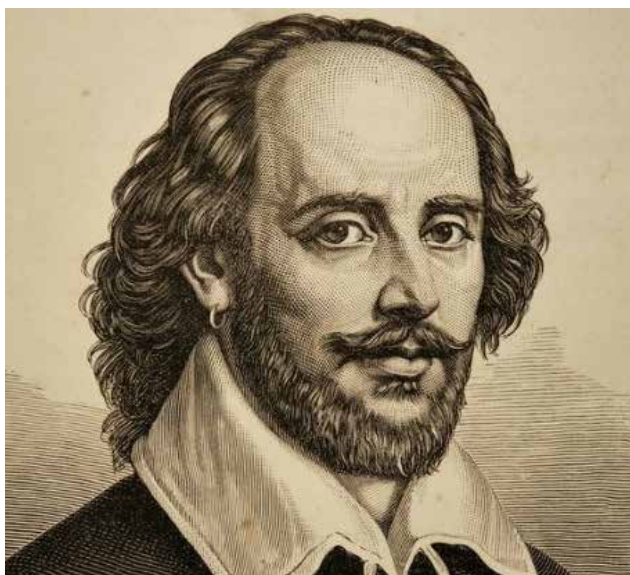
Dă-i bătaie! ne aduce aminte, dacă mai era cazul, că uităm să stăm unul cu celălalt și ne pierdem în tot felul de gadgeturi, tablete, telefoane, ecrane; uităm cumva de cei de lângă noi, de cei care contează cu adevărat, încercând să captăm un public online, necunoscut, căutând cu aviditate minute de glorie efemeră și încercând să fim știrea de senzație a propriei noastre existențe terne, declanșând, cu zâmbetul pe buze, tragedii de care nici măcar nu avem habar.

Leonard NECULAE

Traduceri

photo by Galia

William Shakespeare

(23 aprilie 1564 - 23 aprilie 1616)

a fost un dramaturg și poet englez, considerat cel mai mare scriitor al literaturii de limba engleză și supranumit *Poetul din Avon* (în engleză *Bard of Avon*) sau *Lebăda de pe Avon* (*The Swan of Avon*). Din vasta sa operă, s-au păstrat aproape 38 de piese de teatru, 154 de sonete, 2 lungi poeme narrative, precum și alte multe poezii traduse în aproape fiecare limbă vorbită.

Sonnet 18: Shall I compare thee to a summer's day?

by William Shakespeare

Shall I compare thee to a summer's day?
 Thou art more lovely and more temperate:
 Rough winds do shake the darling buds of May,
 And summer's lease hath all too short a date;
 Sometime too hot the eye of heaven shines,
 And often is his gold complexion dimm'd;
 And every fair from fair sometime declines,
 By chance or nature's changing course untrimm'd;
 But thy eternal summer shall not fade,
 Nor lose possession of that fair thou ow'st;
 Nor shall death brag thou wander'st in his shade,
 When in eternal lines to time thou grow'st:
 So long as men can breathe or eyes can see,
 So long lives this, and this gives life to thee.

Sonetul 18: Să te compar cu o zi de vară?

de William Shakespeare

traducere de Leonard Neculae

Oare să te compar c-o zi de vară?
 Tu ești mult mai frumoasă și mult mai temperată:
 În mai, în aspre vânturi, dragi muguri stau afară
 Iar învoiala noastră cu vara-i limitată;
 Prea-nvăpăiat străluce ochiul aprins din ceruri,
 Sofisticatu-i aur pălește spre apus;
 Chiar și frumosul veșnic dispăre în eteruri,
 Urmând o întâmplare sau al naturii curs.
 Dar vara ta eternă nicicând nu se va stinge,
 Și frumusețea-ți pură tu n-o vei pierde-n veci,
 Iar moartea n-o să strige că-n umbra ei te-atinge
 Când tu în veșnicie prinzi timpul să-ți petreci:
 Cât oamenii respiră sau ochii pot vedea,
 Asta e dăinuirea ce viață îți va da.

Opinii

photo by Galia

Plastician, **Hugo MĂRĂCINEANU** s-a născut la 31 iulie 1944. A absolvit Institutul Pedagogic al Universității București, în anul 1969. A fost profesor în Brăila și s-a pensionat de la Liceul de Arte Hariclea Darclee.

Și-a început activitatea expozițională în anul 1970; este fondator al *Grup 10*, Cenaclului *Gheorghe Naum*, Cenaclului *Micii Maeștri* și al Cenaclului *Coloana H*. Are peste 100 de expoziții personale la Brăila, Tecuci, Mamaia, Galați, Ploiești. A participat la toate manifestările locale, în medie 12-14 expoziții anuale, județene, saloane, grupări, interjudețene, naționale.

Are lucrări răspândite din S.U.A. până în Australia, Canada, Grecia, Ungaria, Polonia, Spania, Franța, Germania și Suedia.

Este vice-președinte al Filialei Brăila a U.A.P - România. Este autor de proză și poezie, cu 14 apariții editoriale.

De luat aminte!

- Și noaptea este o zi, doar că invers.
- Până și soarele mai are pete, egoistul, niciodată pentru că el este soarele său.
- Virtutea a rămas o calitate doar pentru artiști și nebuni, ceilalți virtuoși sunt forțați să fie așa, ori nu sunt oameni politici.
- Dreptatea nu este doar aceea pe care ți-o asumi, dar, vai, ce păcat, pentru că mereu umblă cu capul spart!
- Pesimistul strigă în gura mare: *Deșertăciune, deșertăciune, numele tău este speranța!*
- Fecioria, frumusețea și tinerețea sunt boli care trec repede, prostia și lenea sunt incurabile.
- Când i-a croncănit corbul pe călimară, poetul a înțeles că lirismul este un vis de neatins.
- Când pleacă, artistul ia cu el lumea, nouă ne rămâne să scormonim prin cenușa focului ce l-a mistuit.
- Nu doar cenușa și tăciunii sunt semne ale focului, să nu uităm fumul care s-a împrăștiat ajungând departe și la mai mulți.
- Nu-i mare pericol când te îmbeți cu alcool, ci când te îmbeți cu apă chioară chiar dacă e sfințită.
- Nu pricep de ce unele țin cu tot dinadinsul să fie bunuri de larg consum.
- Marile actrițe se dezvăluie publicului așa cum sunt în realitate, au curajul să nu-și mai joace rolul diurn ca toate celelalte.
- Unii mint din instinctul de apărare, dar cei mai mulți din dorința de a fi ceea ce nu sunt.
- Culmea minciunii este să crezi că ai dreptate, știind că minți.
- Pentru cei mai mulți, minciuna este o altă fațetă a adevărului.
- Rănile doar oblojite, nearse pentru dezinfecție se obrintesc, duc la pierzanie. Asta ar trebui să știe oricare mamă bună.
- De toate, bune sau rele, ești singurul vinovat, de aceea nu ai curajul ripostei, pentru că ar trebui să începi cu tine.
- *Omul, ce lucru minunat!* zicea Gorki, da, dar nu și pentru planeta Pământ, după cum se vede și se simte astăzi.
- Un om cinstit este un sihastru veritabil într-o lume de hoți.
- Avarul și-ar dori și luna de pe cer, dar nu se întreabă niciodată la ce i-ar folosi.

- Praful purtat de palele vântului a fost cândva un munte falnic. Ai grijă pe ce calci!
- *Munca l-a făcut pe om*, zicea Marx, dar a uitat să spună și ce a făcut omul cu munca de nu se mai pot împăca.
- Cine își hrănește doar trupul devine obez, cine își hrănește sufletul caută calea eternității.
- Avarul nu dă la nimeni niciun sfat, nici măcar *bună ziua*.
- Cel care suge vlaga unui neam nu este un biet sugar nevinovat.
- Munca nu este numai izvorul tuturor bunurilor, este, mai ales, încercarea rezistenței umane.
- Meșter poate fi și un cârpaci, și un artizan, dar niciodată nu va fi un artist. Artistul poate fi artist fără a fi meșter.
- Meseria-i brătară de aur, dar brățările hoțului nu sunt din același metal prețios.
- Când îți pune Dumnezeu mâna în cap s-ar putea să te doară toate cucuiele cu care te-a pricopsit viața.
- Foamea e un sfetnic bun și-i creatoare, așa susțin cei sătui și ghiftuiți.
- Neîncrezătorul are șanse, mai mari decât credulul, să guste din apa vie a adevărului.
- De durere nu zâmbește nimeni, dar de necaz facem haz, asta pentru că durerea nu o poți persifla, că te arde.
- Cinstea și politica, cel mai bun exemplu de simbioză ratată ori de paralelism perfect.
- Parafrazându-l pe filosof, dacă mă îndoiesc de toate s-ar putea să rămân strâmb.
- Păcăleala e haina de gală a realității, e starea de veghe a hâtrului și oiștea în gard a prostului.

De citit

photo by Galia

Poezia Bărăganului
Bărăgan poeme lipsă, Marian Valeriu Găureanu, editura Proilavia,
Brăila, 2022.

Cunoscut ca prozator în arealul Brăilei, Marian Valeriu Găureanu vine și se așază temeinic cu poezia sa în câmpia Bărăganului dându-i formă și surprinzându-i bogăția. Lansat în urmă cu mai mulți ani, autorul s-a concentrat pe roman, dând publicului o trilogie despre istoria dacilor și o alta despre evenimentele zonei, alături de un inedit și valoros jurnal istoric semnat de Ioan Faltis. Această preocupare spre istorie cred că l-a dus înapoi la rădăcinile sale din Bărăgan și a constituit imboldul pentru a scrie această carte de poezie.

De la început trebuie să spunem că volumul este unul care îmbină litera cu imaginea, multe dintre poezii fiind însoțite de grafica maestrului brăilean Hugo Măărăcineanu, care vine să completeze ideile conturate în poezie. Artistul plastic a pornit de la versurile care i-au servit drept muză pentru desenele din carte.

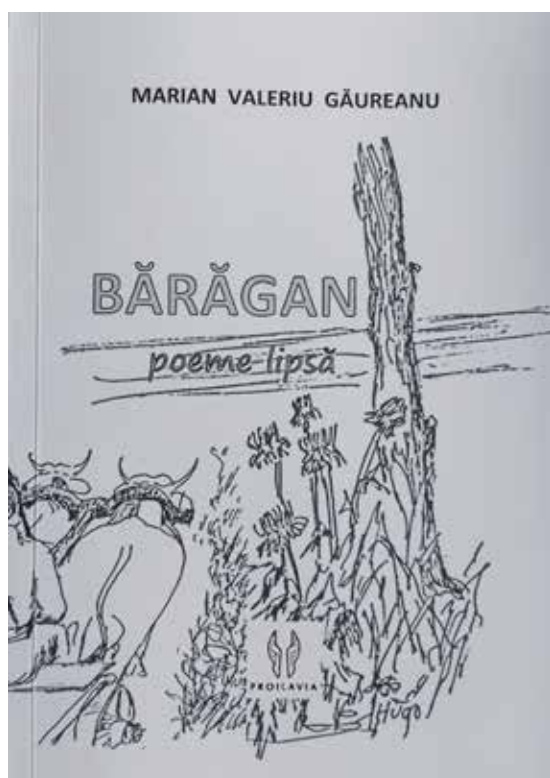
Poezia pe care o aduce în atenția publicului Marian Valeriu Găureanu este una complexă, cu

preocupări legate de timp și timpuri, de istorie, de tradiții, de oameni. Bărăganul este un univers în care au loc tot felul de evenimente. Este plin de viață și nicidecum o întindere pustie plină de scaieți, cum a fost ilustrat în unele scrieri ale înaintașilor. Elementele care conturează Bărăganul plin de viață sunt vântul, apa ploii, ciulinii, salcâmul, ciocârlia, zăganul, ciutura și oamenii. Sunt elemente cu care Marian Valeriu Găureanu își construiește discursul poetic.

Un adevărat imn închinat ciulinului avem în poezia intitulată chiar *Ciulinul* care dezvăluie pentru necunoscători importanța acestei plante pentru spațiul în discuție.

Venit-a iarăși noapte grea pe-ntinsul Bărăgan,/ Cu stele mii ce limpezesc oglinda de zăpadă,/ Cerneau arhangheli, vișorosi, din marele noian,/ Pe oglindirea boltei în albul de baladă. Ciulinul este el însuși văzut ca un stâlp al continuității în această zonă pârjolită de soare. Am încolțit îmbrățișat cu iarba de pe câmpuri,/ Precum un rege aruncând privirea către soare./ Spre poale frunze înghimpate, la vârf desigur de săbii,/ Și la final, bobocul mov ce-mi împletește tiara.// Sunt leac la tâmplă și la gât și întăresc în toate,/ Tot trupul eu vi-l doftoresc, pun liniște în vintre,/ În clopoțel aștern ușor întâia puritate,/ Zâmbind, o sumeșesc apoi cu fața către astre. Mai importante sunt continuitatea, trecerea în nemurire prin înmulțire, prin perpetuare. M-am hotărât, pe val de vânt, să zbor cât mai departe,/ Să-mi duc eternul legământ drept jertfă pe altare,/ Cu aripa de vultur sfânt care se frânge-n moarte,/ Cu sufletul ușor plutind spre larga depărtare.

Alături de acest poem stau *Salcâmul* și *Zăganul*, dând volumului un triptic constructiv de o forță a exprimării și ideii remarcabile. Iată un exemplu din *Salcâmul*: *Prin frați v-am pus umeri*

la case,/ Din vetre-am adormit vlăstarii,/ Iar când necazul vă-ncercase,/ Cu ghimpî am ologit barbarii și un altul din Zăganul: Din nemișcarea nopții, din neagra nepăsare,/ Străbate fâlăire de aripi, cu unduiri păgâne,/ Urgia morții negre-n demonizate gheare,/ Dintre celeste astre, neiertător revine.

Din punctul de vedere al autorului, identitatea se constituie ca un element primordial, unul dintre acele elemente pe care este construită ființa națională și, de ce nu, sufletul românesc. Ideea patriotică apare în câteva poezii precum *Ridică-te, frate!*, *Nu am avut cum ști*, *Bilanț* și *Cimitir*. Avem de-a face cu un mesaj mult ocolit de poezii zilei de azi din cauza bătătoririi acestei idei în perioada comunistă. Patriotismul nu are nimic de-a face cu comunismul, el fiind un sentiment pur uman. Din poeziile enumerate, dar și din altele, reiese acest fior care îl conduce pe Marian Valeriu Găureanu la descoperirea istoriei, patriei, bogățiilor noastre spirituale și îl îndeamnă la a căuta o continuitate a acestui sentiment.

Folosindu-se de puternice elemente vizuale, de trimiteri, de metafore atent construite, Marian Valeriu Găureanu reușește să creeze impresia unei poezii clasice. Poate faptul că în versurile

sale găsim afinități cu Bolintineanu, Coșbuc, Eminescu sau Radu Gyr nu este întâmplător. Construcțiile la care apelează sunt complexe, greu de ghicit de la prima citire. Este o poezie aparent liniară, folosind aceleași procedee în majoritatea poeziilor, dar cu o adâncime a simbolisticii greu de interpretat la prima vedere. Este, dacă vreți, o poezie de expresie care cultivă sentimentul și încearcă să stârnească reacția cititorului. Uneori, dată fiind lungimea unor versuri, pare a se poticni, dar reușește de fiecare dată să scape pentru a urmări ideea.

Bărăgan poeme lipsă era o carte care lipsea literaturii brăilene. Ea zidește un univers acolo unde alții au văzut pustiu și se alătură construcțiilor literare despre baltă, Dunăre, oraș, constituindu-se într-un argument identitar puternic.

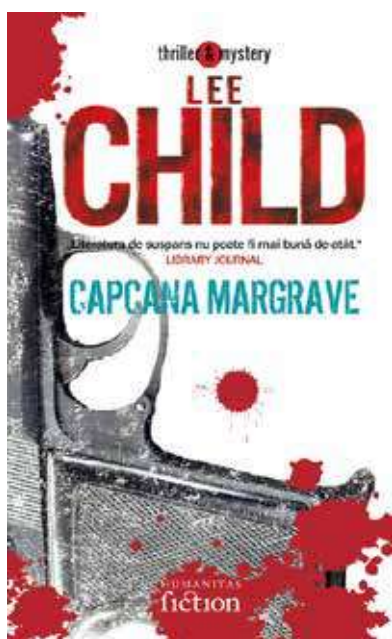
Mihai VINTILĂ

**Reacher: Capcana Margrave,
Lee Child, editura Trei, 2018**

James Dover Grant avea 40 de ani când s-a trezit fără serviciu în urma unei restructurări de personal făcută de Televiziunea Britanică Granada, unde lucra de peste 18 ani. Fusese director tehnic și participase la lansarea unor seriale britanice de succes ca *Suspect de crimă* cu Hellen Mirren sau *Cracker* cu Robbie Coltrane. În timpul carierei în televiziune, a creat sute de prezentări de filme, seriale, prezentări comerciale sau știri și a fost implicat în peste 40.000 de ore de programe difuzate de Granada Television. Era 1 septembrie 1995 și, pe drumul spre casă, și-a cumpărat creioane și hârtie de scris de 3.99 de lire sterline și a început să lucreze la primul lui roman *The Killing Floor*, tradus în România cu titlul *Capcana Margrave*. De atunci, toate noile romane le începe pe 1 septembrie, iar primul creion cu care a scris l-a înrămat.

Scrie sub pseudonimul Lee Child (o alegere isteasă, pentru că în lista autorilor de romane polițiste se află între legendarii Raymond Chandler și Agatha Christie) și creează personajul Jack Reacher, un fost polițist militar, puternic, taciturn și inteligent, dar mai ales un anchetator de excepție. A spus mai târziu, într-un interviu, că la scrierea romanului l-au ajutat două muze: frica și foamea.

The Killing Floor este un succes uriaș și ia două mari premii ale literaturii polițiste și de aventuri:

Anthony Award și Barry Award, fiind nominalizat la alte trei. Se mută în Statele Unite și continuă să scrie, transformându-l pe Jack Reacher într-un fenomen mondial. Jack Reacher este protagonistul a 26 de romane (toate considerate bestseller) și pe marile ecrane a fost interpretat de Tom Cruise, de două ori, iar *Capcana Margrave* a fost ecranizată într-o miniserie de televiziune de Studiourile Amazon Prime, avându-l ca protagonist pe Alan Ritchson.

Lee Child este mândru că scrierile sale sunt considerate *comerciale* de către critici. Ca fost producător de televiziune, el spune că gusturile publicului sunt *total imprevizibile*, dar alături îi stau cele peste 150 de milioane de exemplare vândute ale cărților sale, traduse în 49 de limbi și răsplătite cu încă 15 premii internaționale.

În 2009 a fost ales președintele Asociației Scriitorilor de Literatură Polițistă din America.

Eroul aventurilor și investigațiilor imaginate de Lee Child este așadar Jack Reacher, fost maior în poliția militară a Statelor Unite, un investigator extraordinar, care a ales să părăsească armata și să-și petreacă vremea hoinărind de-a lungul și de-a latul Statelor Unite, având acum posibilitatea să-și vadă cu adevărat țara, după ce copilăria,

adolescența și tinerețea și le-a petrecut în diverse baze militare americane de pe glob sau în zone de conflict. Cavaler itinerant, lup solitar, apărător al dreptății, Reacher nimereste adesea în situații conflictuale, străbătând o Americă a localităților izolate de pe marginea autostrăzilor ce duc spre nicăieri, a micilor moteluri sordide fără clienți, a imenselor spații deschise unde întâlnește mereu indivizi care au nevoie de ajutor sau povești de viață, pericole sau conspirații.

Această primă aventură a lui Jack Reacher începe când, proaspăt întors la viața civilă, se hotărăște să coboare dintr-un autobuz în Margrave, un orașel liniștit și amorțit din Georgia, pentru a vizita locul unde fratele lui, Joe Reacher, îi spusese că murise un talentat chitarist de blues, Blind Blake. E o zi ploioasă și tot ce vrea e să găsească un restaurant unde să mănânce și să bea o cafea.

Însă în Margrave, orașelul curat și liniștit, locul unde nu se întâmplă niciodată nimic, tocmai s-a produs prima crimă din ultimii treizeci de ani. Iar Jack Reacher, străinul venit de curând în oraș, devine primul suspect. Așa că, la nici jumătate de oră de la sosire, este reținut și dus la închisoarea locală și apoi la închisoarea statală, unde se atentează la viața lui. Așa își dă seama că situația cu care se confruntă nu este întâmplătoare și că cineva îl vrea mort.

Cum urmează și alte crime, poliția e nevoită să accepte că a arestat pe cine nu trebuia. După eliberare, sprijinit de doi detectivi convingiți de

nevinovăția lui, Reacher, fost polițist militar, începe să investigheze pe cont propriu crimele din Margrave. Dar cum lucrurile nu sunt niciodată atât de simple pe cât ne dorim, Reacher află că victima era chiar fratele lui mai mare, Joe, care lucra pentru un departament al Trezoreriei americane. Pe măsură ce descoperă indiciile care îl vor conduce la o mare operațiune de falsificare a dolarilor și la făptași, Reacher devine ținta unei echipe de ucigași care vrea să-l elimine.

Desfășurarea întregii investigații are loc într-un crescendo magistral. Chiar dacă personajul principal este un tip cu calități fizice ieșite din comun și cu o minte à la Sherlock Holmes, nimic nu se dezvoltă ușor și cititorul trăiește la maximum dificultățile, satisfacțiile sau dezamăgirile personajului.

O carte plină de suspans, mister și acțiune. O carte care te transpune exact în pielea personajului Jack Reacher, unde fiecare moment îl trăiești chiar tu. Plin de deducții, scene de luptă și răsturnări de situații, scris într-un stil cinematografic, fără artificii, romanul lui Lee Child ne duce cu gândul la filmele de acțiune ale anilor '80.

Leonard NECULAE

De ascultat

photo by Galia

Chamber Jazz Music

Instituția Johnny Răducanu este, de decenii, una dintre puținele neclintite în România atâtor clintiri. Johnny, autocratul cel zâmbitor și blând al jazzului românesc, cordial nespus, înțelept demult și critic neodihnit, înseamnă cultura unei muzici rafinate, la care participi, spiritual și fizic deopotrivă. (Răzvan Theodorescu)

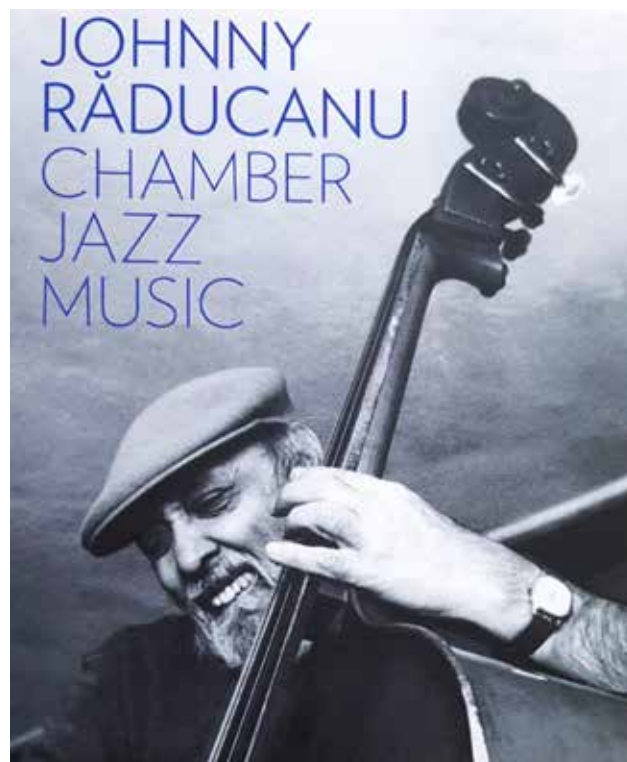
Contrabasist, pianist, compozitor, aranjour și lider de formație, Johnny Răducanu a iubit jazzul până la identificarea cu acesta, devenind un important exponent al jazzului românesc.

S-a născut la 1 decembrie 1931 la Brăila, într-o familie de muzicieni cu veche tradiție, drumul său muzical deschizându-se la vârsta de 6 ani, când a început să cânte la pian. Câțiva ani mai târziu, a luat contact cu jazzul (revelația sa în jazz a fost Duke Ellington, pe care l-a cunoscut personal, în 1968), ulterior, întâlnind în America mai mulți reprezentanți ai epocii de aur a jazzului, cu care a și cântat. Înzestrarea nativă pentru muzică, studiile îndelungate, preocuparea sa permanentă pentru cultură, dar și capacitatea sa de creație și improvizație l-au propulsat cu rapiditate în rândul elitelor culturale.

Albumul **Chamber Jazz Music**, lansat în 2008 de Soft Records, în seria Fuzzion Fashion, conține melodii compuse în anii '70, dar care nu au putut fi înregistrate în acea perioadă. Cele patru compoziții care impregnează spațiul albumului: *Rapsodia carpatină (Brass 5 + 2)*, *Oltul povestind (Jazz Folk Septet)*, *Parafrază pe tema «Jocul Țambalelor»* și *Expresie și ritm* sunt lucrări de jazz cameral, mai ample ca durată.

[...] prin denuminația «jazz cameral» se dorește a defini exprimarea muzicală aflată la granița dintre jazz și marea muzică, cunoscută în evoluția jazzului și sub apelativul «third stream»; «Cel de al treilea curent» – adică nici jazz, nici muzică cultă (academică), ci o nouă sinteză preluând de la marea muzică o anume instrumentație, emisia aproape lipsită de vibrato a instrumentelor de suflat, sobrietatea frazării, complexitatea arhitecturilor sonore, iar de la jazz pulsația swing și alte conotații ritmice, armonizări specifice, dar mai ales creativitatea spontană investită în improvizație. (Florian Lungu)

Exprimarea melodică fluidă, armonioasă a compozițiilor îți pătrunde în cele mai intime fibre și te îmbie să fii părtaș bucuriei creatorului, prin vibrațiile sufletești. Planurile muzicale se întrepătrund, tânguirea romantică a instrumentelor de suflat este armonios însoțită de sunetul sobru și exact al tobelor, iar vibrația contrabasului are timpul și spațiul său.

Bogăția de sunete, de ritm și de tonalități te poartă cu iuțime în lumi, perioade și culturi diferite; îți provoacă sufletul la călătorii rapide între melancolie, voioșie și nesaț muzical, la final rezultând un efect tonic și o dorință de a le reasculta.

Rafinamentul, dezinvoltura, spontaneitatea și capacitatea de a improviza și de a se adapta publicului sunt atribute prezente în toate creațiile lui Johnny Răducanu.

Muzica este pentru Johnny un spațiu vital, un spațiu al acțiunii și al speranței, al deznădejdlor, al străfulgerărilor orbitoare, al alunecărilor disperate din care nu lipsesc îmboldirile întremătoare... cele care îl conduc spre noi, îl conduc în teoriile muzicii, ale jazzului. (Dumitru Avakian)

Irina ENE

De văzut

photo by Galia

Simfonia iubirii

Copying Beethoven, tradus *Simfonia iubirii*, Este un film biografic, care ne poartă în timp, în Viena anilor 1824-1827 și ne prezintă cadrul în care tumultosul compozitor Ludwig van Beethoven și-a derulat ultimii ani din viață.

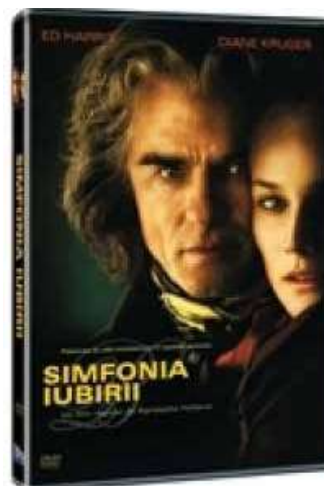
Regizat de Agnieszka Hollan, după un scenariu scris de Stephen J. Rivele și Christopher Wilkinson, pelicula surprinde cu brio personalitatea complexă a compozitorului, trăirile sale interioare, neîmplinirile sentimentale, suferințele fizice (culminând cu pierderea auzului), dar și spiritul scânteietor, fantezia și forța sa creativă.

Prestația actricească este demnă de notorietatea marelui muzician: Ed Harris, actor cu nominalizări la Oscar, reușește să creeze o imagine cât mai fidelă a compozitorului, jucând cu naturalețe schimbările dese de dispoziție și bizareriile personajului. Intercalarea în țesătura filmului a unor scene ușor comice atenuează micile tensiuni create de caracterul dificil al muzicianului. Coloana sonoră a filmului - în întregime din opera lui Beethoven - îndulcește și ea atmosfera.

Din punctul de vedere al creației muzicale, filmul surprinde perioada în care Beethoven finalizează simfonia a IX-a, cu dorința de a o prezenta publicului. Cu patru zile înainte de premieră, partiturile nu erau încă transcrise, motiv pentru care era urgent nevoie de un foarte bun copist. Așa apare în scenă frumoasa și talentata Diane Kruger, care o interpretează cu succes pe Anna Holtz, o studentă eminentă la Conservator, la secția de Compoziție. Cuprins de prejudecăți legate de faptul că este femeie și, în plus, foarte tânără (23 de ani), inițial compozitorul o respinge, însă Anna reușește să-i demonstreze că are nevoie de ea. Delicatețea și gingășia Annei contrastează puternic cu caracterul maestrului, însă studenta, fiind îndrăgostită de muzica acestuia, îi trece cu vederea unele ieșiri grosolane, iar între ei se înfiripă o relație de încredere și o colaborare frumoasă în muzică, ajungând astfel să-i înțeleagă sufletul și să devină *cheia eliberării lui* din singurătatea în care se afundase.

Având parte de recunoașterea timpurie a talentului, dar și de prețuirea publicului (la 30 de ani era considerat unul dintre cei mai importanți compozitori ai perioadei clasice, după Haydn și Mozart), Beethoven era conștient de propria valoare și de faptul că era menit să compună:

Vibrațiile aerului sunt suflul Domnului, care îi vorbește sufletului omenesc. Muzica e limbajul lui Dumnezeu.

Bestia, cum era numit de apropiați, începe să se îmblânzească, îi oferă Annei îndrumări pentru propriile sale compoziții și o învață că trebuie să își asculte vocea interioară, să își găsească liniștea, pentru a auzi muzica.

Simfonia a IX-a a fost compusă la diferență de unsprezece ani față de cea precedentă și reprezintă încununarea creației sale simfonice. Având o gândire vizionară, s-a abătut cu îndrăzneală de la formele tradiționale și a conceput încheierea acestei simfonii cu o parte corală, prin care exprimă biruința bucuriei și năzuința spre fericire (*Oda bucuriei*).

Premiera a fost un succes, iar cele zece minute neîntrerupte de muzică aduc filmului un plus de valoare. Trăirea și grația de balerină a Diane Kruger (Anna Holtz) din timpul spectacolului, când îl ajută pe Beethoven să dirijeze, dau celor zece minute un sens expresiv deosebit.

După această *operă de adio*, a continuat să își materializeze fanteziile sonore în lucrări cu un stil distinct, câteva cvartete și *Marea Fugă*, neînțelese inițial, dar care au inspirat mulți muzicieni și compozitori din următoarele generații.

Producție a anului 2006, *Simfonia iubirii* transmite, în cele peste 100 de minute, pasiune, bucurie, dar și note contradictorii, de durere și tensiune dramatică, amintindu-ne că genialul compozitor, prin creația sa simfonică, a dat expresie sentimentelor sale.

Irina ENE

Debut

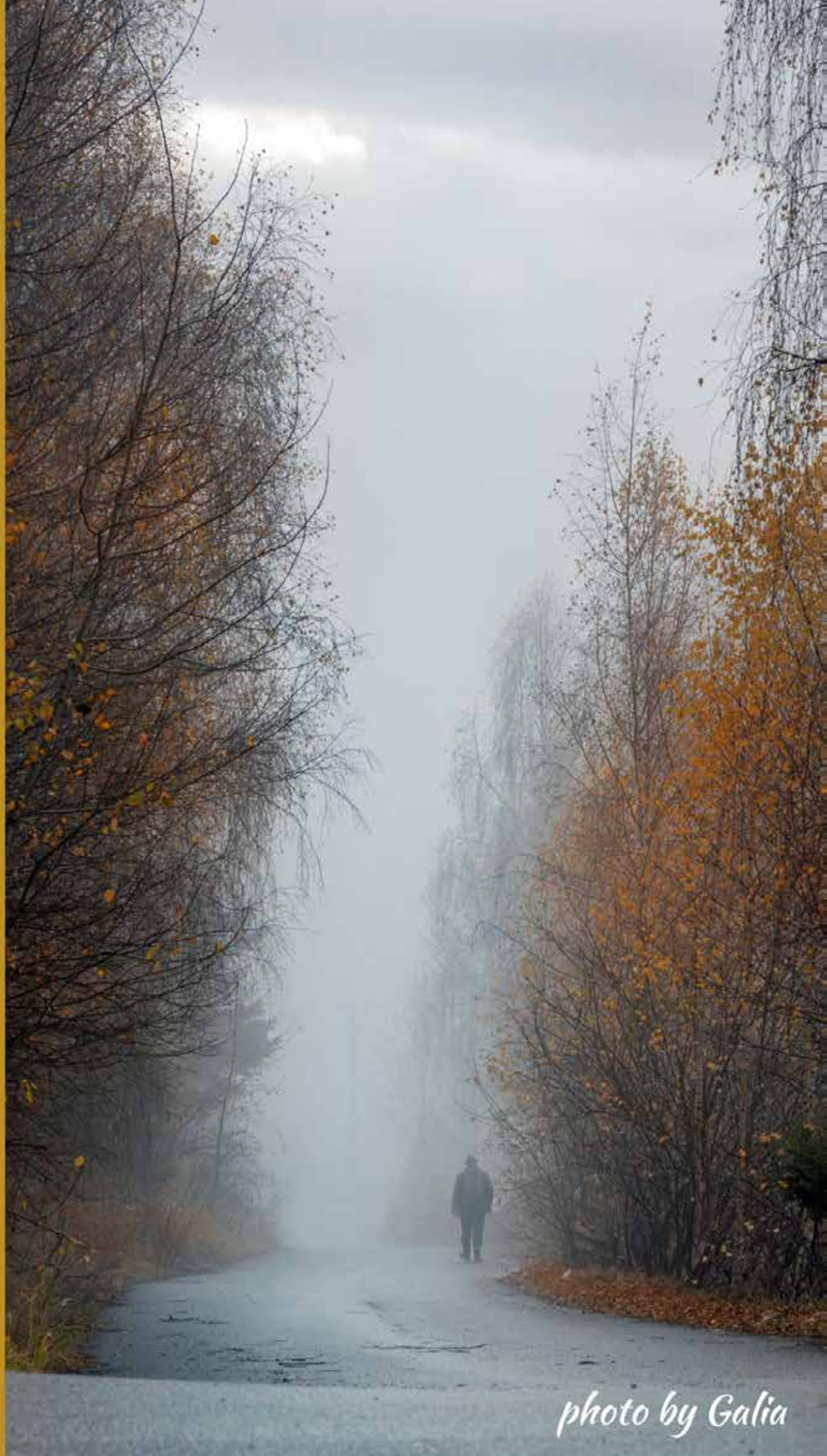

photo by Galia

ArtZONE SF: un creuzet brăilean al imaginărilor literare

Interesul pentru literatura science-fiction și fantasy a renăscut la Brăila. Dacă în anii '90 energiile creative se polarizaseră în jurul **Cenacului SFera**, în prezent au început să apară noi autori ai genurilor literare amintite, care urcă spre consacrare și prin intermediul **Cenacului ArtZONE SF** (o grupare pornită de subsemnatul, ca vechi membru SFera asumat), însă ideea renașterii SF-ului brăilean s-a născut odată cu **Atelierul de încurajare a literaturii pentru elevi și tineri** organizat de **Biblioteca Județeană Panait Istrati Brăila** și coordonat de scriitorul Mircea Cărbunaru și booktuberul Gabriel Leonard Sîrbu, cu susținere și din partea altor vechi membri SFera consacrați pe plan literar: Marian Coman și Aurelius Belei.

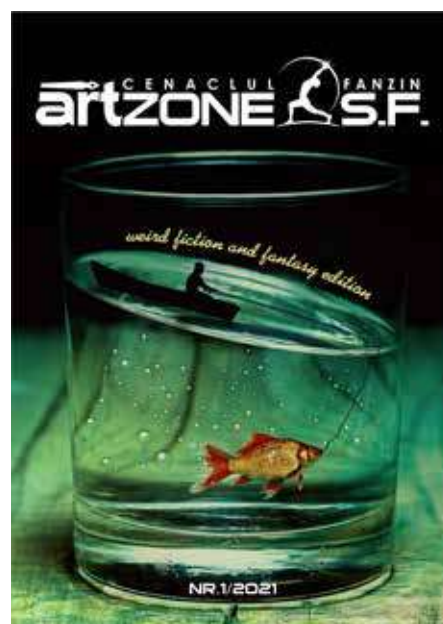

Spre deosebire de vechiul cenacul, ArtZONE SF și-a extins aria de colaborare prin grupul de Facebook **Cenacul ArtZONE SF Brăila** (<https://www.facebook.com/groups/ArtZONE.SF>), cu 200 de membri, prin intermediul căruia urmărim să atragem autori brăileni, autori din țară și chiar din străinătate (amintim aici pe Gareth D. Jones, Aurelius Belei, Aurelia Chircu, Mira Wolf, Gabriel Leonard Sîrbu etc.), foarte mulți dintre ei cu un apetit extraordinar pentru creație și afirmare literară. Acest lucru poate fi considerat, în același timp, un avantaj generat de tehnologia actuală, dar și o *virtualizare* a conexiunilor interumane, mai ales în timpul pandemiei. În fine, mai putem afirma că noul cenacul brăilean s-a înființat în 2019 sub umbrela **Asociației Culturale ArtZONE Brăila** având sediul, pentru o perioadă, la Biblioteca Județeană Panait Istrati, apoi la Asociația CARP Ana Aslan.

Dincolo de această evoluție tehnologică, ne-a interesat mult mai mult dezvoltarea componentei creative a grupului. În mod evident ea s-a bazat pe existența unei platforme literare comune: **Fanzinul ArtZONE SF** (coordonator scriitorul Mircea Cărbunaru); pe implicarea unor oameni cu experiență literară și publicistică; pe colaborări naționale din ce în ce mai valoroase.

Indiferent de genul literar abordat, un cenacul își probează eficiența tocmai prin creația literară realizată și, mai ales, prin materializarea unor debuturi literare reușite, iar gruparea brăileană reprezintă deja un creuzet experimental din care ies mereu talente literare. Asupra acestora din urmă voi insista prezentându-vă autorii despre care putem spune că au debutat cu literatură SF&F în paginile Fanzinului ArtZONE SF, recunoscut în prezent la nivel național după apariția a 6 numere în perioada 2021-2023.

George Cosmin Borș s-a născut în 1986, la Brăila, dar locuiește momentan la Constanța unde lucrează ca specialist în domeniul naval. A debutat în 2022 în fanzinul cenacului ArtZONE S.F. Brăila, al cărui membru este, cu povestirea *Cr3d! Nt@*. Ulterior a publicat povestiri și cronici de jocuri în revista *Galaxia 42*. De asemenea, recent, a apărut cu texte flash fiction în publicațiile *REXpublica* și *Ficțiunea OPTm*. Subgenurile SF&F apreciate de el sunt science-fantasy și

cyberpunk. Are în plan să scrie un roman cu toate că este destul de rezervat în privința evoluției pieței editoriale autohtone.

Mihai Vintilă s-a născut la București, în anul 1973, iar în prezent locuiește în localitatea Siliștea din județul Brăila. Este economist, autor al mai multor cărți, realizatorul publicației literare *Litera 13* și, în ultima perioadă, a redescoperit cu succes filonul creativ bogat al literaturii science-fiction. A debutat ca prozator SF&F în numărul 3/2022 al Fanzinului ArtZONE SF cu textul *Întâlnirea*, iar în 2023 a publicat și în cunoscuta publicație *Galaxia 42*. Îi plac în mod special scrierile SF care abordează teme referitoare la călătoriile temporale și ucronii. Plănuiește să realizeze un volum de proză SF în care dorește să strângă toate prozele publicate și nepublicate din portofoliul literar propriu.

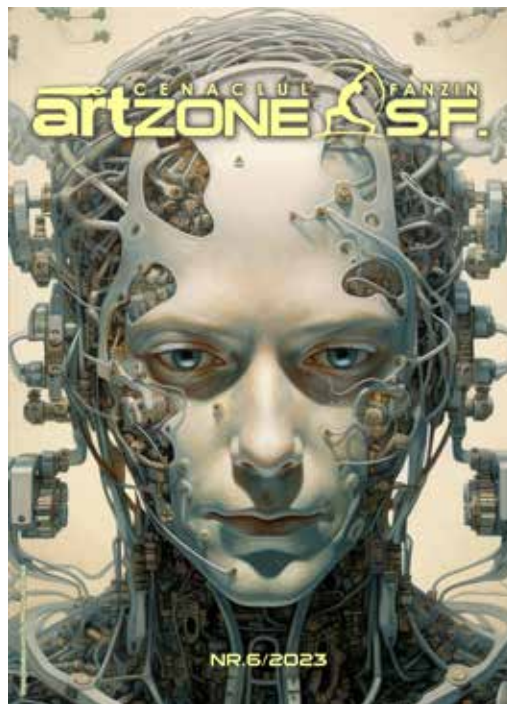
Mircea Ștefan Cărbunaru, este născut în anul 1997, la Brăila. Este medic rezident în Galați, dar locuiește tot în Brăila și a debutat literar odată cu primul număr al Fanzinului ArtZONE SF, în anul 2021, cu textele fantasy *Sub soarele deșertului* și *Leul de safir*. Alte texte ale sale au apărut, ulterior, în publicațiile *Colecția Science Fiction* (Editura Pavcon), în revistele *Helion* și *Galaxia 42*. Lecturile preferate acoperă zone ample, enumerând aici: science-fiction, fantasy, horror, ficțiune istorică etc. Are în plan debutul editorial cu un volum de proză scurtă de ficțiune cu accente noir.

Leila Sandra M. născută în 1989 la Reșița, unde locuiește și în prezent, este translator și Newsletter Marketing Manager la o multinațională. A debutat în Fanzinul ArtZONE SF cu textul *Trei ape*. În prezent scrie un roman despre Crăciun cu influențe SF, planificat să apară în anul 2024 (probabil chiar de Sărbători). Intenționează să publice pe viitor numai prin My Bestseller, în regim de print-on-demand.

Monica Smeu s-a născut la Brăila, în anul 2004, iar în prezent este studentă la Facultatea de Biologie din Sibiu. A debutat literar în anul 2021, în numărul 2 al Fanzinului ArtZONE SF, cu textele intitulate *Scrisoare din spațiu* și *Căderea*. Este pasionată și de poezie, dar continuă să scrie proză SF&F pentru publicația brăileană. Îi plac cărțile care pot fi încadrate în subgenurile soft SF și steampunk.

Ana Maria Burlacu s-a născut în anul 2002, la Brăila. Este studentă la București, la profilul Comunicare și Relații Publice. A debutat în Fanzinul

ArtZONE în 2021 cu proza *Liziera*. Îi place să citească distopii și literatură science-fantasy. Și-a propus să scrie în continuare pentru publicația brăileană proză scurtă, dar va rămâne doar în zona scrisului de plăcere.

Adriana Burlacu este redactor la ziarul *Brăila*, copywriter la două agenții de publicitate din București și Craiova, content writer la o firmă de produse naturiste din Iași. S-a născut în anul 1981, la Brăila și a debutat cu proza science-fiction intitulată *Cu ochii închiși* încă din primul număr al Fanzinului ArtZONE SF. Îi plac nuvelele fantastice ale autorilor români precum Cezar Petrescu și Mircea Eliade. Visează să scrie un roman fantastic cu final neașteptat, dar proiectul este, deocamdată, doar în stadiul de idei fragmentare salvate într-un caiet dictando.

Maria Popescu s-a născut în anul 2001, la Brăila, iar în prezent este studentă la Facultatea de Automatică și Calculatoare din București. Scrie din timpul liceului, dar literatură SF&F a publicat pentru prima oară în numărul 1/2021 al Fanzinului ArtZONE SF - textul fantasy *Departee de Hades*. Ulterior acestui debut, a publicat romanul *Împărăția Norilor și a Cristalelor* (Editura UP, 2023) sub pseudonimul Elsa Pop.

M.C.

Director și editor: Dragoș Adrian NEAGU, manager Biblioteca Județeană *Panaît Istrati* Brăila

Redactor-șef: Eduard Claudiu BRĂILEANU

Redactor: Leonard NECULAE

Secretar de redacție și corector: Roxana NEAGU

Copertă și tehnoredactare: Laurian ONOFREI

Colaboratori: Toni MARȚIAN, Adi G. SECARĂ, Armanda FILIPINE, Florentina Loredana DALIAN, Raluca Alina IORGA, Virgil ANDRONESCU, Liviu CHIFANE, Cristina CHIFANE, Sorin OLARIU, Hugo MĂRĂCINEANU, Mihai VINTILĂ, Irina ENE, Mircea CĂRBUNARU.

Copertă și fotografii - Galia DAN.

Adresa redacției: Piața Poligon nr. 4, Brăila. Telefon: 0239 619 590,

Fax: 0239 619 588, e-mail: luceafarul@bjbraila.ro

Autorii își asigură întreaga responsabilitate pentru materialele publicate.

ISSN 2601-8101
ISSN-L 2601-8101

Editura Proilavia, 2023

Galia